

*“Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών μέσω της
συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών”*

Εγχειρίδιο με Δραστηριότητες Παρέμβασης στη Σχολική Κοινότητα

*Δέσποινα Σακκά, Επίκ. Καθηγήτρια,
Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ.*

*Υπεύθυνη του Υποέργου
&*

*Αναστασία Ψάλη, Επίκ. Καθηγήτρια,
Τμήμα Βρεφονηπιοκομίας, ΣΕΥΠ, ΤΕΙ Θεσ/νίκης,
Συντονίστρια*

Αλεξανδρούπολη

Ιούνιος 2004

Επικοινωνία: τηλ.: 2551030010, Fax:2551030010
e-mail: dsakka@eled.duth.gr,
<http://alex.eled.duth.gr/epame>

Συγγραφείς

Λαμπρινή Φρόση, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ Ψυχολογίας, Τμ. Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.

Ευθυμία Αντωνιάδου, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ Επιστημών της Αγωγής, Π.Τ.Δ.Ε., Α.Π.Θ.

Ευγενία Θεοδοσιάδου, M.Sc., Εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας

Βασιλική Παπαντή, Ψυχολόγος, Υπ. Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ.

Αναστασία Ψάλτη, Επικ. Καθηγήτρια, τμήμα Βρεφονηπιοκομίας, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Δέσποινα Σακκά, Επικ. Καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ.

Συνεργάτες

Επιστημονική Υπευθυνότητα- Συντονισμός

Δέσποινα Σακκά, Επικ. Καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Δ.Π.Θ., Επιστ. Υπεύθυνη του υποέργου

Αναστασία Ψάλτη, Επικ. Καθηγήτρια, τμήμα Βρεφονηπιοκομίας, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Συντονίστρια υποέργου

Συντονισμός παρέμβασης στη σχολική κοινότητα:

Λαμπρινή Φρόση, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ Ψυχολογίας, Τμ. Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.

Επιστημονικοί Συνεργάτες

Κωνσταντινιά Διαμαντίδου, Δρ. Ψυχολογίας, Τμ. Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.

Μαρία Παπαθανασίου, Ψυχολόγος, Υπ. Διδάκτωρ Ψυχολογίας, Τμ. Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί

Νομός Έβρου: Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Εκπαιδευόμενοι:

Όνομα:

1. Βασιλούδης Δημήτριος
2. Κύδρου Ευαγγελία
3. Μικελοπούλου Αικατερίνη
4. Μπουτζιλούδη Χρυσούλα
5. Μπρούτσου Φωτούλα
6. Πετρίδου Ολυμπία
7. Σταυρίδου Χρύσα
8. Στούρος Στέργιος
9. Γεμπρίδου Αντιόπη – Ελένη
10. Τσιρώζη Θεολογία

Σχολείο:

Σχολείο:

- 2^ο Πειραματικό Σχολείο Αλεξ/πόλης
- 6^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξ/πόλης
- Δημοτικό Σχολείο Πέπλου
- 6^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξ/πόλης
- 1^ο Δημοτικό Σχολείο Φερών
- Δημοτικό Σχολείο Πέπλου
- 3^ο Πειραματικό Σχολείο Αλεξ/πόλης
- 4^θέσιο Μειονοτικό Σχολείο Κύμης
- 3^ο Πειραματικό Σχολείο Αλεξ/πόλης
- 3^θεσιο Δημοτικό Σχολείο Δαδιάς

Νομός Ξάνθης: Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Εκπαιδευόμενοι:

Όνομα:

1. Αβτζόγλου Θεοφιλία
2. Αλεξούδης Δημήτριος
3. Καλαϊτζίδης Βασίλειος
4. Καλτσάς Δημήτριος
5. Καρακασίδου Βασιλική
6. Μακρογιαννόπουλος Θεόδωρος
7. Μελισσόπουλος Σάββας
8. Μιχαήλ Άννα
9. Σιδηρόπουλος Θωμάς
10. Παπαϊωάννου Βασιλική - Ανδρονίκη

Σχολείο:

Σχολείο:

- 1ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης
- 14ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης
- Μειονοτικό Πελεκητής Ν. Ροδόπης
- Δημοτικό Σχολείο Εξοχής
- Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- 12ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης
- Δημοτικό Σχολείο Γενισέας
- Δημοτικό Σχολείο Μαγγάνων
- Μειονοτικό Κιμμερίων
- 3ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης

Νομός Ξάνθης: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Εκπαιδευόμενοι:

Όνομα:

1. Αγγορούδης Σταύρος
2. Βουτσινά Κωνσταντίνα
3. Δελιτζάκη Μαρία
4. Καρακατσούλης Ευδόξιος
5. Μπασδέκη Γλυκερία
6. Νάκου Παρασκευή
7. Παπαγεωργάκη Πασχαλιά
8. Παπαντωνίου Αντώνιος
9. Σαββίδης Σάββας
10. Σταμούλη Χριστίνα
11. Τοροσίδου Ελισάβετ

Σχολείο:

Σχολείο:

- Εσπερινό Γυμνάσιο – Λύκειο Ξάνθης
- 1ο Γυμνάσιο Ξάνθης
- Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- 1ο Ενιαίο Λύκειο Ξάνθης
- Εσπερινό Γυμνάσιο – Λύκειο Ξάνθης
- 2ο Ενιαίο Λύκειο Ξάνθης
- 2ο Ενιαίο Λύκειο Ξάνθης
- 2ο Ενιαίο Λύκειο Ξάνθης
- Εκκλησιαστικό Λύκειο Ξάνθης
- Εκκλησιαστικό Λύκειο Ξάνθης
- Εκκλησιαστικό Λύκειο Ξάνθης

Νομός Θεσσαλονίκης: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Εκπαιδευόμενοι:

Όνομα:

1. Αγοράστη Ιωάννα
2. Αποστολίδου Μαρία
3. Γιάνναρος Απόστολος
4. Δαδαλιάρη Μαρία
5. Δεμιρτζόγλου Γαλήνη
6. Δημητρακοπούλου Μαρία
7. Καζά Πηνελόπη
8. Καμπούρης Χρήστος
9. Καραφύλλη Μαριάνθη
10. Καρύδης Αθανάσιος
11. Κωνσταντινίδου Τριανταφυλλιά
12. Ξενάκη Αγλαΐα
13. Πενταράς Νίκος
14. Πολυζούδης Νικόλαος
15. Χαρισόπουλος Χρήστος

Σχολείο:

Σχολείο:

- 1ο Γυμνάσιο Θέρμης
- 9ο ΤΕΕ Θεσσαλονίκης
- 1ο Γυμνάσιο Θέρμης
- ΤΕΕ Κουφαλίων
- ΤΕΕ Κουφαλίων
- Γυμνάσιο Βασιλικών
- Ενιαίο Λύκειο Ωραιοκάστρου
- 32ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης
- 9ο ΤΕΕ Θεσσαλονίκης
- Ενιαίο Λύκειο Ωραιοκάστρου
- Γυμνάσιο Ζαγκλιβερίου
- 18ο Ενιαίο Λύκειο Θεσσαλονίκης
- Γυμνάσιο Επανομής
- Γυμνάσιο Σίνδου
- Γυμνάσιο Σίνδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	5
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση- Θεματικός άξονας I: Ενίσχυση της πολιτισμικής επίγνωσης	10
Δραστηριότητα 1: Ποιος είμαι;	11
Δραστηριότητα 2: Γράφω μια ιστορία	12
Δραστηριότητα 3: Εθνικότητες	14
Δραστηριότητα 4: Φωτογλώσσα	15
Δραστηριότητα 5: Ο «άλλος», ο «διαφορετικός» μέσα από τα ΜΜΕ	17
Δραστηριότητα 6: Ανάλυση λογοτεχνικών βιβλίων	18
Θεματικός άξονας II: Ενίσχυση της διαπολιτισμικής επάρκειας	20
Δραστηριότητα 1: Σύνδεση σχολείου-οικογένειας (έρευνα δράση)	21
Δραστηριότητα 2: Κατασκευή πολύγλωσσου λεξικού	22
Δραστηριότητα 3: Ας γνωριστούμε (Ημερολόγιο)	24
Δραστηριότητα 4: Θεατρική παράσταση	26
Δραστηριότητα 5: Το γενεαλογικό μου δένδρο	28
Δραστηριότητα 6: Εγώ ρατσιστής;	30
Δραστηριότητα 7: Μουσικές του κόσμου	31
Δραστηριότητα 8: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Μουσικής	32
Δραστηριότητα 9: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών Β Λυκείου	34
Δραστηριότητα 10: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών Β Λυκείου	36
Δραστηριότητα 11: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Κοινωνιολογίας Γ Λυκείου	38
Δραστηριότητα 12: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα «Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας-Έκθεση /Έκφραση»	39
Δραστηριότητα 13: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γ Γυμνασίου: Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση: Δραματική ποίηση, Εισαγωγή στο έργο του Ευρυπίδη»	40
Θεματικός άξονας III: Αύξηση της επίγνωσης του ότι ο πλανήτης Γη είναι ένα ενιαίο ενδοσυσχετιζόμενο οικοσύστημα του οποίου μέρη είναι όλοι οι λαοί	43
Δραστηριότητα 1: Θύματα διάκρισης (ανθρώπινα δικαιώματα)	44
Δραστηριότητα 2: Αντιρατσιστική-αντιπολεμική εκδήλωση	46
Δραστηριότητα 3: Διδακτική παρέμβαση στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ Γυμνασίου	48
Παράρτημα	50
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση-Θεματικός άξονας I: Ενίσχυση της πολιτισμικής επίγνωσης	55
Δραστηριότητα 1: Έρευνα δράση: Σύνδεση σχολείου-οικογένειας	56
Δραστηριότητα 2: Έρευνα: Συνεντεύξεις με μητέρες από άλλη Χώρα	57
Δραστηριότητα 3: Κατασκευή χάρτη	59
Δραστηριότητα 4: Ανάλυση λογοτεχνικών βιβλίων	60
Δραστηριότητα 5: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γλώσσας της Δ τάξης	63
Δραστηριότητα 6: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γλώσσας της Ε τάξης	64

Δραστηριότητα 7: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γεωγραφίας της Ε τάξης	66
Δραστηριότητα 8: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε τάξης	69
Δραστηριότητα 9: Γενεαλογικό δένδρο	70
Δραστηριότητα 10: Κοινωνικές σχέσεις	72
Δραστηριότητα 11: Παιχνίδι	78
Δραστηριότητα 12: Ιστορία ζωής	79
Δραστηριότητα 13: Συγγραφή ενός δικού μας ποιήματος	81
Δραστηριότητα 14: Βρίσκω συνθήματα κατά των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων	83
Δραστηριότητα 15: Καρτέλες λέξεων	85
Δραστηριότητα 16: Παιχνίδι ρόλων	86
Δραστηριότητα 17: Παρασκευή και δοκιμή παραδοσιακού φαγητού	88
Θεματικός άξονας II: Ενίσχυση της διαπολιτισμικής επάρκειας	90
Δραστηριότητα 1: Έρευνα: Συνεντεύξεις με μετανάστες	91
Δραστηριότητα 2: Έρευνα: Καταγραφή παιχνιδιών	93
Δραστηριότητα 3: Κατασκευή ταμπλό	95
Δραστηριότητα 4: Κατασκευή ημερολογίου	97
Δραστηριότητα 5: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γλώσσας της Β τάξης	98
Δραστηριότητα 6: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Ιστορίας της Ε τάξης	100
Δραστηριότητα 7: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Μουσικής	101
Δραστηριότητα 8: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Μουσικής	102
Δραστηριότητα 9: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα «Εμείς και ο κόσμος»	103
Δραστηριότητα 10: Δημιουργία ακροστιχίδας	104
Δραστηριότητα 11: Δραματοποίηση	105
Δραστηριότητα 12: Αφήγηση παραμυθιού από άλλη χώρα	107
Θεματικός άξονας III: Αύξηση της επίγνωσης του ότι ο πλανήτης Γη είναι ένα ενιαίο ενδοσυσχετιζόμενο οικοσύστημα του οποίου τα μέρη είναι όλοι οι λαοί	108
Δραστηριότητα 1: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γεωγραφίας της Ε τάξης	109
Δραστηριότητα 2: Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών της Ε τάξης	110
Δραστηριότητα 3: Διαθεματική προσέγγιση στα μαθήματα της Γεωγραφίας και της Ιστορίας της Ε τάξης	111
Δραστηριότητα 4: Συλλογή υλικού	115
Παράρτημα	117
Συμπληρωματική δραστηριότητα: Θέσπιση κανόνων λειτουργίας της παρέμβασης στην τάξη	129

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το υλικό αυτού του εγχειριδίου συγκεντρώθηκε κατά την υλοποίηση του σταδίου ΙΙΙ του υποέργου «Ένταξη παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών». Το στάδιο αυτό αφορά στην υλοποίηση παρεμβατικών δράσεων στη σχολική κοινότητα. Το υποέργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση ΙΙ» (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, Άξονας Προτεραιότητας Α.1., Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1.), Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, και συγχρηματοδοτείται από κοινοτικούς (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. Φορέας Υλοποίησης του συνολικού Έργου είναι το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ Φορέας Υλοποίησης του παρόντος Υποέργου είναι το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

1. Στόχοι του υποέργου

Κύριοι στόχοι του υποέργου είναι:

- (1) να προωθήσει το θέμα της *ψυχολογικής και κοινωνικής ένταξης* των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύοντας τη διαδικασία αποδοχής των παιδιών των παραπάνω ομάδων, πρωτίστως από το εκπαιδευτικό προσωπικό, και δευτερευόντως από τους γονείς και τα παιδιά της κυρίαρχης ομάδας, και
- (2) να προτείνει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο επιμόρφωσης το οποίο θα στοχεύει στην προετοιμασία των εν ενεργεία εκπαιδευτικών να αντιμετωπίζουν την ποικιλομορφία (diversity) της σύγχρονης σχολικής τάξης, και να υποστηρίζουν αποτελεσματικά την ένταξη των παιδιών σε ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο.

Επιμέρους στόχοι του υποέργου είναι:

- (1) Να διερευνήσει τις ανάγκες των εμπλεκόμενων ομάδων (εκπαιδευτικοί, γονείς, παιδιά), καθώς και τους τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί, καθώς και οι γονείς και τα παιδιά της κυρίαρχης ομάδας «μιλούν» για τα παιδιά με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες.
- (2) Να διαμορφώσει από κοινού με τους εκπαιδευόμενους πρόγραμμα εκπαίδευσης, το οποίο στοχεύει στην *πολιτισμική ενημερότητα* και στην

ενδυνάμωση των εν ενεργεία εκπαιδευτικών να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την ποικιλομορφία της σύγχρονης σχολικής τάξης.

- (3) Να διαμορφώσει από κοινού με τους εκπαιδευτικούς στρατηγικές παρέμβασης που θα αποσκοπούν (α) στην ενδυνάμωση της σχέσης των εκπαιδευτικών με τους παλινοστούντες ή αλλοδαπούς μαθητές/τριες της τάξης τους, καθώς και τις σχέσεις των παλινοστούντων ή αλλοδαπών μαθητών/τριών με τους υπόλοιπους συμμαθητές/τριές τους, (β) στην ευαισθητοποίηση των γονιών της κυρίαρχης ομάδας, και (γ) στη σύνδεση του σχολείου με την ευρύτερη κοινότητα των παλινοστούντων και αλλοδαπών.

Ειδικότερος στόχος της παρεμβατικής φάσης του υποέργου είναι να σχεδιαστεί από τους εκπαιδευτικούς, σε συνεργασία με την επιστημονική ομάδα, σειρά δραστηριοτήτων που θα αποσκοπούν:

- (1) στην υποβοήθηση των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών/τριών να ενταχθούν στη σχολική τάξη σε ψυχολογικό-κοινωνικό επίπεδο
- (2) στη σύνδεση του σχολείου με την οικογένεια των παλινοστούντων ή αλλοδαπών μαθητών/τριών
- (3) στην υποβοήθηση των γονιών της κυρίαρχης ομάδας να αποδεχθούν τη συνύπαρξη των παιδιών τους με παιδιά παλινοστούντων ή αλλοδαπών, και
- (4) στη σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινότητα και την ευρύτερη κοινότητα των παλινοστούντων και αλλοδαπών.

2. Το περιεχόμενο του εγχειριδίου

Το υλικό του εγχειριδίου αυτού αποτελεί μια πρόταση παρέμβασης στην ελληνική εκπαίδευση. Το υλικό σχεδιάστηκε και δοκιμάστηκε στα 13 σχολεία της Α/θμιας (νομοί Ξάνθης και Έβρου) και 14 της Β/θμιας εκπαίδευσης (νομοί Θεσσαλονίκης και Ξάνθης) που συμμετείχαν στο υποέργο. Οι εκπαιδευτικοί που πήραν μέρος στην παρεμβατική φάση του προγράμματος, σχεδίασαν με την εποπτεία των μελών της επιστημονικής ομάδας και υλοποίησαν τις δραστηριότητες που περιέχονται στο εγχειρίδιο ήταν 46.

Από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, αυτές που έχουν βιωματικό χαρακτήρα χρησιμοποιήθηκαν και στη φάση της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, η οποία προηγήθηκε αυτής της παρέμβασης.

Οι προτεινόμενες παρεμβατικές δραστηριότητες κινούνται γύρω από τους παρακάτω 3 θεματικούς άξονες:

I Ενίσχυση της πολιτισμικής επίγνωσης

Για τις δραστηριότητες που αφορούν σε αυτόν το θεματικό άξονα στόχος είναι η επίγνωση της διαφορετικότητας των ιδεών και πρακτικών σε διαφορετικές κοινωνίες.

II Ενίσχυση της διαπολιτισμικής επάρκειας

Στόχος των αντίστοιχων δραστηριοτήτων είναι να δοθεί έμφαση στην ενσυναίσθηση και την επικοινωνία των μελών της κυρίαρχης ομάδας με άλλες πολιτισμικές ομάδες, μέσα από την προσέγγιση και τη μελέτη της γλώσσας, των συμβόλων, των εθίμων κ.λ.π. των τελευταίων.

III Αύξηση της επίγνωσης του ότι ο πλανήτης γη είναι ένα ενιαίο ενδοσυσχετιζόμενο οικοσύστημα, του οποίου μέρη είναι όλοι οι λαοί

Οι δραστηριότητες που κινούνται γύρω από αυτόν τον άξονα μπορούν να εμπεριέχουν στοιχεία περιβαλλοντικής οπτικής, και να αγγίζουν θέματα που σχετίζονται με την παγκόσμια φτώχεια και τον πλούτο, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προώθηση της ειρήνης.

3. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες

Στο εγχειρίδιο περιλαμβάνεται μια ποικιλία από δραστηριότητες. Άλλες από αυτές είναι *διδασκτικές* (π.χ. διδακτική παρέμβαση στο μάθημα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ΄ Γυμνασίου), στηρίζονται, δηλαδή στην αξιοποίηση από δασκάλους και καθηγητές συγκεκριμένων διδακτικών ενοτήτων του αναλυτικού προγράμματος, οι οποίες προσφέρονται ως αφορμή για την επίτευξη των στόχων της παρέμβασης. Οι δραστηριότητες αυτού του τύπου υλοποιούνται στα πλαίσια του υπάρχοντος ωρολογίου προγράμματος. Άλλες δραστηριότητες είναι *εξωδιδασκτικές* (π.χ. κατασκευή πολύγλωσσου λεξικού, κατασκευή ημερολογίου, γενεαλογικό δένδρο κλπ.), με την έννοια ότι υλοποιούνται παράλληλα και έξω από το δεδομένο ωρολόγιο πρόγραμμα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να συνδέσουν πολλές από αυτές με το περιεχόμενο της επίσημης διδακτέας ύλης. Τέλος, προτείνονται και δραστηριότητες που εμπίπτουν στη μεθοδολογία της *έρευνας δράσης*, η οποία αφορά στη διερεύνηση, από τη μια, αναγκών ή προβλημάτων που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη θεματική, και το σχεδιασμό και την υλοποίηση, από την άλλη, παρεμβάσεων που στοχεύουν στην κάλυψη των αναγκών ή την επίλυση των προβλημάτων που έρχονται στην επιφάνεια με την έρευνα.

Όσον αφορά τα επιμέρους είδη των παρεμβατικών δραστηριοτήτων, αυτές κατηγοριοποιούνται ως εξής: διδακτικές, βιωματικές, κατασκευές, ανάλυση κειμένων, παραγωγή κειμένων, θεατρικές παραστάσεις-εκδηλώσεις, επισκέψεις, παρασκευή φαγητών, αφήγηση παραμυθιών, έρευνες δράσης, έρευνες, συλλογή υλικού, παιχνίδια.

Η εμπειρία από το σχεδιασμό και την εφαρμογή τόσο του παρόντος υλικού, όσο και προηγούμενου που αφορούσε στη διεύρυνση των ταυτοτήτων φύλου (Σακκά & Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, 1998) έδειξε ότι για την επιτυχία της παρέμβασης, καλό είναι να παίρνονται υπόψη τα εξής:

- οι δραστηριότητες και το παραγόμενο από αυτές υλικό, όπου υπάρχει, θα πρέπει να παρουσιάζονται σε όσο το δυνατό περισσότερους φορείς της σχολικής κοινότητας (π.χ. άλλη τάξη, όλο το σχολείο, γονείς κλπ.), με στόχο τη διάχυση των αποτελεσμάτων και τη μεγιστοποίηση της επίδρασης της παρέμβασης.
- η εφαρμογή των δραστηριοτήτων να γίνεται μετά από μια σχετική προετοιμασία. Μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να αξιοποιήσει τον περιορισμένο, συνήθως, διαθέσιμο χρόνο, και να ελέγξει τη συζήτηση, έτσι ώστε να έχει παλμό και συνοχή, στοιχεία που διατηρούν το ενδιαφέρον των παιδιών.
- για τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των παιδιών, είναι ανάγκη να τους δίνεται η ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργητικά στο σχεδιασμό μιας δραστηριότητας. Ωστόσο, μερικές φορές είναι ανάγκη να τους δίνονται πολύ συγκεκριμένες οδηγίες για το τι πρέπει να κάνουν, εφόσον δεν έχουν παρόμοιες εμπειρίες.
- για ορισμένες δραστηριότητες είναι αναγκαίο να προετοιμάζονται τα παιδιά εκ των προτέρων, για να μπορέσουν να συμμετέχουν σε αυτές, όπως, για παράδειγμα η μελέτη της εικόνας του «άλλου» μέσα από τα ΜΜΕ.

Μολονότι η εφαρμογή του υλικού στην τάξη μπορεί, εκ πρώτης όψεως να φαίνεται ένα δύσκολο εγχείρημα, εντούτοις, η μέχρι τώρα εμπειρία έδειξε ότι αποτελεί **ενδιαφέρουσα και παραγωγική διαδικασία** με την έννοια ότι:

- δίνει την ευκαιρία, τόσο στους/τις εκπαιδευτικούς, όσο και στα παιδιά, να δουλέψουν με διαφορετικούς τρόπους από αυτούς που δουλεύουν συνήθως.

- επιτρέπει στους/τις εκπαιδευτικούς να διερευνήσουν θέματα που τους ενδιαφέρουν και να σκεφτούν εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας.
- βελτιώνει τη σχέση των εκπαιδευτικών με τα παιδιά της κυρίαρχης, αλλά και των άλλων πολιτισμικών ομάδων, καθώς και τις σχέσεις μεταξύ των παιδιών της κυρίαρχης και των άλλων πολιτισμικών ομάδων.

Καταλήγοντας, θα πρέπει να πούμε, ότι η αξία του παρόντος υλικού έγκειται κύρια στο γεγονός ότι οι παραπάνω δραστηριότητες προέκυψαν μέσα από τους προβληματισμούς και τις εμπειρίες των ίδιων των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σε αυτή τη φάση του προγράμματος. Έγκειται, επίσης, στο γεγονός ότι αυτή καθαυτή η διαδικασία διεξαγωγής των δραστηριοτήτων, από το σχεδιασμό έως την υλοποίησή τους στη σχολική κοινότητα, έδωσε την ευκαιρία για γόνιμες συζητήσεις και προβληματισμό για τα όρια, τις απαιτήσεις, τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα της κοινωνικής παρέμβασης.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Θεματικός άξονας Ι:
Ενίσχυση της Πολιτισμικής Επίγνωσης

Δραστηριότητα 1

«Ποιος Είμαι;»

Στόχος

Να αποπειραθούν τα παιδιά μια πρώτη γνωριμία με τον εαυτό τους.

Υλικά

Φωτοαντίγραφο του «τεστ των 20 δηλώσεων» (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (1)), μολύβια, στυλό, πίνακας, κιμωλίες.

Διαδικασία

Για την εφαρμογή της δραστηριότητας ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

α) Δίνονται από τον/την εκπαιδευτικό στα παιδιά φωτοαντίγραφο του «τεστ των 20 δηλώσεων », το οποίο και συμπληρώνουν.

β) Ο/η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα τις 4 διαστάσεις της ανθρώπινης φύσης, (βιολογικός – κοινωνικός- ψυχολογικός-καθολικός εαυτός) και ζητά από τα παιδιά να κατατάξουν τις δηλώσεις τους στις 4 κατηγορίες. (π.χ. (βιολογικός – «Είμαι ψηλός/ή», κοινωνικός – «Είμαι μαθητής/τρια», ψυχολογικός – «Είμαι ελκυστικός/ή», καθολικός εαυτός – «Είμαι άνθρωπος»). Εξηγεί τι σημαίνει η κάθε διάσταση [βιολογικός – φυσικά χαρακτηριστικά, κοινωνικός – συγκεκριμένη κοινωνική θέση, ψυχολογικός – νοηματοδοτείται από κοινωνική υπόσταση χωρίς να συναρτάται με συγκεκριμένη κοινωνική θέση, καθολικός – παγκόσμια χαρακτηριστικά, κοινά σε όλους τους ανθρώπους].

γ) Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με το τι ανακάλυψαν για τους εαυτούς τους, για τη διάκριση ανάμεσα στην ατομική και την κοινωνική τους ταυτότητα, την προέλευση αυτών των απόψεων για τον εαυτό τους και το τι σημαίνουν αυτά που έγραψαν για τους ίδιους και τη ζωή τους.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 2

«Γράφω μια ιστορία»

Στόχος

(α) Να διερευνήσουν τα παιδιά τις προσωπικές τους απόψεις για συμμαθητές / τριες τους που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και για όσους είναι διαφορετικοί

(β) Να καταλάβουν: πώς οι απόψεις τους αυτές επηρεάζουν τον τρόπο που βλέπουν τους συμμαθητές τους, τις προσδοκίες που έχουν από αυτούς και το πώς αποκλείουμε τους «διαφορετικούς» στο ελληνικό σχολείο αλλά και στην ελληνική κοινωνία γενικότερα.

Υλικά

Λευκές κόλλες με την πρώτη φράση της ιστορίας, στυλό. Ενδεικτικές ενάρξεις για τις ιστορίες:

(α) Αυτή είναι η ιστορία της Μαρίας, ενός εντεκάχρονου κοριτσιού που γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αλεξανδρούπολη.....

.....

(β) Αυτή είναι η ιστορία του Ιλία, ενός εντεκάχρονου αγοριού που ήρθε από την Αλβανία πριν από τρία χρόνια

.....

(γ) Αυτή είναι η ιστορία του Βασίλη, ενός εντεκάχρονου Τσιγγάνου, που μένει στον καταυλισμό των τσιγγάνων στο Δενδροπόταμο της Θεσσαλονίκης

.....

Διαδικασία

(α) Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Σε κάθε μέλος της ομάδας δίνει από μια κόλλα χαρτί με την πρώτη φράση της ιστορίας. Όλα τα μέλη της ίδιας ομάδας παίρνουν την ίδια ιστορία.

(β) Τους ζητά για τα επόμενα 15 λεπτά να ολοκληρώσουν την ιστορία, όπως οι ίδιοι/ες νομίζουν, ο καθένας/η καθεμιά χωριστά.

(γ) Μετά την ολοκλήρωση των ιστοριών, συνέρχεται η κάθε ομάδα και συζητά. Συγκρίνονται οι ιστορίες των μελών και αναζητούνται τα κοινά τους σημεία, τα οποία και καταγράφουν.

(δ) Η κάθε υπο-ομάδα παρουσιάζει τα κοινά στοιχεία των ιστοριών που έγραψαν τα μέλη της στην ολομέλεια και ακολουθεί συζήτηση σχετικά:

- με το περιεχόμενο των ιστοριών
- με τους λόγους για τους οποίους δημιουργούνται κυρίαρχες εικόνες για άτομα που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά, και πώς οι εικόνες αυτές επηρεάζουν τις σχέσεις της κυρίαρχης ομάδας με τα άτομα αυτά;
- με το αν αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από την κυρίαρχη ομάδα άτομα που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, έχουν, όμως, ανώτερη κοινωνική θέση

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 3

«Εθνικότητες»

Στόχος

- (α) Να προβληματιστούν τα παιδιά γύρω από τα στερεότυπα που παράγουν και συντηρούν ρατσιστικές αντιλήψεις
- (β) Να συγκρίνουν τις δικές τους πρώτες εντυπώσεις μ' αυτές των συμμαθητών τους .
- (γ) Να συνειδητοποιήσουν πώς οι εντυπώσεις μας επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας απέναντι στους άλλους.

Υλικά

Φυλλάδιο με τίτλο «Εθνικότητες» (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (2))

Διαδικασία

Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε παιδί το φυλλάδιο με τις εθνικότητες και ζητά από τους συμμετέχοντες να γράψουν την πρώτη λέξη / φράση που τους έρχεται στο μυαλό στην κάθε εθνικότητα...

Στη συνέχεια συγκεντρώνει τα συμπληρωμένα φυλλάδια και διαβάζει δυνατά ό,τι γράφει το κάθε ένα για την καθεμιά εθνικότητα χωριστά.

Ακολουθεί συζήτηση γύρω από τα στερεότυπα.

Οδηγό για τη συζήτηση μπορούν να αποτελέσουν οι παρακάτω ερωτήσεις:

- *Τι μάθατε για την ομάδα;*
- *Υπήρξαν εκπλήξεις;*
- *Σε τι βασίσατε την πρώτη σας εντύπωση;*
- *Από πού προέρχεται αυτή η εντύπωσή σας;*
- *Πώς λειτουργούν τα στερεότυπα στις σχέσεις μας; Γιατί «χρειαζόμαστε» τα στερεότυπα;*
- *Τι μάθατε για τον εαυτό σας;*

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 4

«Φωτογλώσσα»

Στόχοι

(α) να προβληματιστούν τα παιδιά σχετικά με την πρώτη εντύπωση που δημιουργούν οι άνθρωποι από την εξωτερική εικόνα ατόμων από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και να αμφισβητήσουν την αξιολογία της.

(β) να θέσουν τα παιδιά υπό αμφισβήτηση τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τους συνειρμούς που προκαλούνται από τέτοιου είδους επιφανειακές επαφές.

(γ) να αποκτήσουν επίγνωση των δικών τους ορίων ανοχής και διάθεσης να εμπλακούν και να επικοινωνήσουν με άτομα από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Υλικά

Φωτογραφίες προσώπων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά από διάφορες πολιτισμικές ομάδες, που επιλέγονται από τον/την υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό. Τα πρόσωπα αυτά δεν είναι αναγνωρίσιμα από τα παιδιά

Διαδικασία

(α) Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει τις φωτογραφίες στα παιδιά και τους ζητά να διαλέξουν:

(α) Με ποιους θα ήθελα να συνεργαστώ, να διασκεδάζω, να συγκατοικώ, να τρώω....; Γιατί;

(β) Πώς με βλέπουν οι άλλοι με τους οποίους θα ήθελα να είμαι μαζί

(γ) Ποιους θα ήθελα να αποφύγω;

(δ) Ποιοι θα ήθελαν να με πλησιάσουν γιατί;

(ε) Ποιοι θα ήθελαν να τον αποφύγουν; Γιατί;

(β) Τα παιδιά χωρίζονται σε υπο-ομάδες των 4-5 ατόμων και συζητούν:

(α) Τι επέλεξαν και γιατί;

(β) Σύγκριση & διαπίστωση ομοιοτήτων & διαφορών

(γ) Δημιουργία κοινού καταλόγου προτιμήσεων (3+ & 3-)

(γ) Συνέρχεται ολόκληρη η ομάδα και παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της κάθε υπο-ομάδας.

(δ) Μετά την παρουσίαση των συμπερασμάτων, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητα (εθνικότητα, επάγγελμα, άλλα χαρακτηριστικά) των προσώπων που εικονίζονται στις φωτογραφίες.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 5

«Ο ‘άλλος’, ο ‘διαφορετικός’ μέσα από τα ΜΜΕ»

Στόχοι

- (α) να διερευνήσουν τα παιδιά τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται ο «άλλος» από τα ΜΜΕ
- (β) να μελετήσουν κατά πόσο αυτή η εικόνα του «άλλου» επηρεάζει την προσωπική τους εικόνα, συμπεριφορά και πρακτικές

Υλικά

Άρθρα και φωτογραφικό υλικό από εφημερίδες και περιοδικά.

Διαδικασία

- (α) Τα παιδιά συγκροτούν υπο-ομάδες στις οποίες παρουσιάζουν το υλικό που μελέτησαν και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν
- (β) Συνέρχεται ολόκληρη η ομάδα, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τις διάφορες υπο-ομάδες. Καλό είναι τα συμπεράσματα από κάθε ομάδα να γραφτούν στον πίνακα.
- (γ) Τα παιδιά συζητούν:
- *Με ποια κριτήρια επέλεξαν το υλικό;*
 - *Ποια είναι τα κυριότερα χαρακτηριστικά βάσει των οποίων αναπαριστούνται στα ΜΜΕ οι διάφορες μειονοτικές ομάδες;*
 - *Υπάρχουν ξένοι ή «διαφορετικοί» που παρουσιάζονται με θετικό τρόπο;*
 - *Υπάρχουν άλλοι που παρουσιάζονται αρνητικά;*
 - *Οι εικόνες που παρουσιάζονται βασίζονται σε γεγονότα και δεδομένα ή σε υποθέσεις και κρίσεις;*
 - *Πώς δημιουργούνται αυτές οι εικόνες, από την πραγματική γνώση αυτών των ομάδων ή μέσα από στερεότυπα και χειρισμό των πληροφοριών;*

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 6

«Ανάλυση λογοτεχνικών βιβλίων»

Στόχος

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των παιδιών γύρω από προβλήματα που συνδέονται με την προσαρμογή και την ένταξη των συμμαθητών τους που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα

Διαδικασία

Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει μια σειρά από λογοτεχνικά βιβλία που το περιεχόμενό τους άπτεται το θέμα της διαφορετικότητας. Ενδεικτικά μπορεί να προτείνει κάποια από τα παρακάτω ή άλλα με παρεμφερές περιεχόμενο:

Τα τέρατα του λόφου. Συγγρ. Λότη Πέτροβιτς-Ανδριτσοπούλου, εκδ. Πατάκη (θέμα: νεοναζισμός)

Η καλύβα του Μπάρμπα Θωμά. Συγγρ. Χάριετ Μπίτσερ Στόου, εκδ. Πατάκη (θέμα: η δουλεία των μαύρων στις Η.Π.Α.)

Μια νονά για τη Ντενάτα. Συγγρ. Νίτσα Κιάσσου, εκδ. Πατάκη (Θέμα: Βορειοηπειρώτες και Αλβανοί στην Ελλάδα)

Ιστορία ενός αιχμαλώτου. Συγγρ. Στρατής Δούκας (Θέμα: πρόσφυγες από τη Μ. Ασία)

Η Μαρία, το αδέσποτο κι ο πόλεμος. Συγγρ. Ζωρζ Σαρρή, εκδ. Πατάκη (Θέμα: η αγριότητα του πολέμου στο Ιράκ)

Τα άγουρα χρόνια. Συγγρ. Α. Τζ. Κρόνιν, εκδ. Ύψιλον (Θέμα: η μετανάστευση από μια πολιτεία σε άλλη)

Τα σωφεράκια. Συγγρ. Νίτσα Τζώρτζογλου, εκδ. Πατάκη (Θέμα: η ζωή των τσιγγάνων)

Από την κερασιά στο internet. Συγγρ. Θεοδώρα Γεωργακούδη, εκδ. Ψυχογιός (Θέμα: η ζωή των μεταναστών από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης)

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί ως εξής:

1^η φάση: Δημιουργούνται πενταμελείς ομάδες μαθητών/τριών, καθεμιά από τις οποίες αναλαμβάνει να μελετήσει και να παρουσιάσει στα μέλη των υπόλοιπων ομάδων το περιεχόμενο ενός βιβλίου.

2^η φάση: Κάθε ομάδα, αφού διαβάσει το βιβλίο που έχει αναλάβει, γράφει μια περίληψη και χαρακτηρισμό των ηρώων του.

3^η φάση: Κάθε ομάδα παρουσιάζει το περιεχόμενο του βιβλίου που είχε αναλάβει στα παιδιά των υπόλοιπων ομάδων. Μετά από κάθε παρουσίαση ακολουθεί συζήτηση και εξάγονται συμπεράσματα.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Θεματικός άξονας II:
Ενίσχυση της Διαπολιτισμικής Επάρκειας

Δραστηριότητα 1

Σύνδεση σχολείου-οικογένειας (έρευνα δράσης)

Στόχοι

(α) Η διερεύνηση των αιτιών για τις οποίες οι γονείς των παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών δεν έρχονται στο σχολείο, προκειμένου να ενημερωθούν για την πρόοδο των τελευταίων

(β) Η σύνδεση του σχολείου με την οικογένεια

Διαδικασία

Η υλοποίηση της παρεμβατικής δραστηριότητας μπορεί να ακολουθήσει τις εξής φάσεις:

1^η φάση: οι εκπαιδευτικοί, που είναι υπεύθυνοι για την παρέμβαση, κατασκευάζουν ερωτηματολόγιο που απευθύνεται στους γονείς παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών και έχει ως στόχο να διερευνήσει:

(α) το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονιών, το επάγγελμα που ασκούσαν στη χώρα από την οποία ήρθαν, καθώς και το επάγγελμα που ασκούν στην Ελλάδα,

(β) τις εκτιμήσεις τους σχετικά με το αν τα παιδιά τους τυχαίνουν από τους καθηγητές τους της ίδιας αντιμετώπισης με τους γηγενείς συμμαθητές τους,

(γ) τις αιτίες για τις οποίες αυτοί/ές δεν έρχονται συχνά στο σχολείο, για να ενημερωθούν σχετικά με την πρόοδο των παιδιών τους, και

(δ) την ύπαρξη επιθυμίας για συνάντηση και στενότερη συνεργασία με τους καθηγητές του σχολείου.

(Σημ. Στο ερωτηματολόγιο μπορεί να περιλαμβάνονται και άλλα ερωτήματα, ανάλογα με το ειδικότερο κάθε φορά περιεχόμενο της έρευνας δράσης)

2^η φάση: στέλνουν τα ερωτηματολόγια στους γονείς

3^η φάση: συλλέγουν τα ερωτηματολόγια, αναλύουν τα δεδομένα και εξάγουν συμπεράσματα.

4^η φάση: ορίζουν συνάντηση των γονιών με το διευθυντή και το σύλλογο των καθηγητών του σχολείου. Στη συνάντηση μπορούν να συζητηθούν θέματα σχετικά με τις επιδόσεις των παιδιών, αλλά και προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την αλληλεπίδραση των παιδιών με τους καθηγητές και τους συμμαθητές τους.

Οι γονείς συμπληρώνουν ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της συνάντησης.

Δραστηριότητα 2

«Κατασκευή πολύγλωσσου λεξικού»

Το περιεχόμενο ενός πολύγλωσσου λεξικού αποφασίζεται αφού ληφθούν υπόψη οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών που συμμετέχουν στην κατασκευή του, ή, ακόμη, και το γνωστικό αντικείμενο που διδάσκει ο/η υπεύθυνος/η εκπαιδευτικός. Έτσι, για παράδειγμα, μπορεί να κατασκευαστεί ένα λεξικό καθημερινών όρων και φράσεων ή όρων επιβίωσης ή, εναλλακτικά, ένα λεξικό μαθηματικών (ή άλλου γνωστικού αντικειμένου) όρων.

Στόχοι

- (α) Να αναπτυχθεί κλίμα συνεργασίας μεταξύ μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα
- (β) Να προωθηθεί η ιδέα της συμφιλίωσης και συνύπαρξης ανθρώπων από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα
- (γ) Να εξοικειωθούν τα παιδιά και με άλλες γλώσσες, πέρα από την ελληνική ή τη μητρική τους.
- (δ) Να βοηθήσει τους αλλοδαπούς και παλιννοστούντες μαθητές στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας ως μέσο μια καθιερωμένη στη διεθνή επικοινωνία γλώσσα, όπως είναι η αγγλική.

Υλικά

Λεξικά των γλωσσών που εμπεριέχονται στο υπό κατασκευή λεξικό (π.χ. Αλβανικής, Ρωσικής, Τουρκικής, Ρουμανικής κλπ. γλώσσας). Στην εκδοχή της δραστηριότητας που αφορά στην κατασκευή λεξικού με εξειδικευμένη ορολογία (π.χ. κατασκευή πολύγλωσσου λεξικού μαθηματικών όρων), απαιτείται και η χρησιμοποίηση των αντίστοιχων σχολικών εγχειριδίων.

Διαδικασία

- 1^η φάση: επιλέγονται οι όροι και οι φράσεις στην ελληνική γλώσσα
- 2^η φάση: καταγράφονται στον ηλεκτρονικό υπολογιστή από τα παιδιά που συμμετέχουν στις δραστηριότητες
- 3^η φάση: αναζητούνται λεξικά των γλωσσών στις οποίες θα γίνει η μετάφραση των προεπιλεγμένων όρων και φράσεων στις προσωπικές βιβλιοθήκες των μαθητών/τριών, σε δημόσιες βιβλιοθήκες ή βιβλιοπωλεία.
- 4^η φάση: Χωρίζονται τα παιδιά που παίρνουν μέρος στη δραστηριότητα σε ανομοιογενείς ως προς την εθνική καταγωγή ομάδες

5^η φάση: Μοιράζονται στα παιδιά από τους/τις υπεύθυνους/ες εκπαιδευτικούς της παρέμβασης φωτοτυπίες με τους όρους ή τις φράσεις που πρέπει να μεταφράσουν.

6^η φάση: Μετά την ολοκλήρωση των μεταφράσεων από τα παιδιά, αυτές ελέγχονται για την ορθότητά τους. Στον έλεγχο μπορούν να βοηθήσουν και άλλοι εκπαιδευτικοί-καθηγητές ξένων γλωσσών, αλλά και συγγενείς μαθητών με σχετικές σπουδές και γνώση των γλωσσών αυτών. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στενότερης συνεργασίας σχολείου και οικογένειας των παλιννοστούντων ή αλλοδαπών μαθητών.

7^η φάση: Η κάθε ομάδα αντιγράφει από τα χειρόγραφα στον Η/Υ το διορθωμένο λεξιλογικό υλικό που έχει παράξει.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 3 **«Ας γνωριστούμε» (Ημερολόγιο)**

Η δραστηριότητα αφορά στη δημιουργία ενός ημερολογίου με τις θρησκευτικές γιορτές Χριστιανών και Μουσουλμάνων στη σήμανση του κάθε μήνα.

Στόχοι

Να αποκτήσουν οι μαθητές που προέρχονται από ποικίλα πολιτισμικά περιβάλλοντα (γηγενείς της πλειονότητας, γηγενείς της μειονότητας και παλιννοστούντες)

- (α) συνείδηση και γνώση της διαφορετικότητά τους
- (β) σεβασμό στις διαφορετικές κουλτούρες που συνυπάρχουν στα πλαίσια της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας
- (γ) κατανόηση της έννοιας της συνύπαρξης
- (δ) προβληματισμό για τα κοινά πολιτισμικά στοιχεία και την έννοια της πολιτισμικής ανταλλαγής.

Υλικά

Σαν υλικό μπορούν να χρησιμοποιηθούν οικογενειακές φωτογραφίες, καρτ ποστάλ, αλλά και λαογραφικά στοιχεία από την έρευνα των μαθητών (συλλογή εθίμων, μύθων, παραδόσεων).

Διαδικασία

Η διαδικασία μπορεί να ολοκληρωθεί στις παρακάτω 4 φάσεις–συναντήσεις.

1^η φάση: ενημερώνονται οι μαθητές/τριες για τη δραστηριότητα, το πλαίσιο και τους στόχους της. Τους ζητιέται η συναίνεση και η ενεργή συμμετοχή τους. Το ημερολόγιο μπορεί να περιέχει, για παράδειγμα, θρησκευτικές γιορτές Χριστιανών και Μουσουλμάνων.

Αρχίζει η συλλογή υλικού (φωτογραφιών, σχετικών εθίμων) από τα παιδιά.

2^η φάση: Τα παιδιά καταγράφουν και συζητούν στην τάξη γύρω από τα θρησκευτικά έθιμα και τις παραδόσεις που συνδέονται με την κάθε γιορτή.

3^η φάση: οι ομάδες των μαθητών επιλέγουν τις τελικές φωτογραφίες που θα συμπεριληφθούν στην κατασκευή του ημερολογίου και προχώρουν στον τελικό σχεδιασμό (σκανάρισμα, lay out) στην αίθουσα υπολογιστών της σχολικής μονάδας.

4^η φάση: παρουσίαση της τελικής μακέτας του ημερολογίου και συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αξιολόγησης των δραστηριοτήτων από τους μαθητές.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 4

«Θεατρική παράσταση»

Η οργάνωση μιας θεατρικής παράστασης, συνήθως, προϋποθέτει την επίτευξη ενός βαθμού ευαισθητοποίησης των παιδιών γύρω από θέματα πολυπολιτισμικότητας, με την υλοποίηση βιωματικών ή άλλου είδους παρεμβατικών δραστηριοτήτων. Η θεατρική παράσταση, δηλαδή, αποτελεί το επιστέγασμα ενός κύκλου ευαισθητοποίησης. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα που προτείνεται στη συνέχεια αποτελεί απλά ένα ενδεικτικό παράδειγμα, καθώς μπορούν να γραφτούν και να παιχτούν απεριόριστα στον αριθμό και την ποικιλία θεατρικά κείμενα, που να επικεντρώνονται στη συγκεκριμένη θεματική.

Στόχοι

- (α) να προωθήσει την ιδέα της συμφιλίωσης και συνύπαρξης ανθρώπων από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα
- (β) να δώσει στους μαθητές την ευκαιρία να συζητήσουν θέματα σχετικά με διαφορετικές κουλτούρες
- (γ) να προωθήσει την ιδέα των παγκόσμιων αξιών και την ανάγκη επικοινωνίας των λαών, παρά τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τις διαφορετικές γλώσσες
- (δ) ανάληψη σύνθετης κοινωνικής πρωτοβουλίας, υπό τη μορφή παράστασης και ισότιμη εμπλοκή των παιδιών με ανθρώπους διαφορετικών κωδίκων επικοινωνίας, μόρφωσης και κουλτούρας.

Υλικά

Βάση των συγκεκριμένων σεναρίων αποτελεί το υλικό που χρησιμοποιήθηκε ή κατασκευάστηκε από τα ίδια τα παιδιά στα πλαίσια της ευαισθητοποίησής τους (κόμικς 'εγώ ρατσιστής;' (1998), γενεαλογικό δέντρο, πολύγλωσσο λεξικό καθημερινών όρων κλπ.)

Για την παράσταση χρησιμοποιούνται αντικείμενα απαραίτητα στη σκηνογραφία του έργου, όπως ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολέας, οθόνη, δίσκος με ποτήρια, τραπεζάκια και καρέκλες.

Διαδικασία

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί στις παρακάτω φάσεις:

1^η φάση: ενημερώνονται οι μαθητές για τη δραστηριότητα, και δηλώνουν εθελοντική συμμετοχή σε αυτή. Δημιουργούνται ομάδες (συγγραφική, σκηνοθετική, υποκριτική, σκηνογραφική κλπ.)

2^η φάση: γράφεται από τα παιδιά το κείμενο.

3^η φάση: πραγματοποιούνται οι απαραίτητες πρόβες

4^η φάση: δίνεται η παράσταση, την οποία παρακολουθούν όλοι οι μαθητές και οι καθηγητές του σχολείου, γονείς, επίσημοι προσκεκλημένοι.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 5

«Το γενεαλογικό μου δέντρο»

Στόχοι

- (α) να αποτυπώσουν τα παιδιά στο χαρτί το γενεαλογικό δέντρο της οικογένειάς τους
- (β) να διαπιστώσουν τα παιδιά πώς επιδρά η ιστορία της οικογένειάς τους στα ίδια
- (γ) να γνωρίσουν τα παιδιά τα σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν την οικογένειά τους
- (δ) να ακολουθήσουν νοερά τις μετακινήσεις ή τους επαναπατρισμούς της οικογένειάς τους
- (ε) να συνειδητοποιήσουν πως οι περισσότερες οικογένειες αναγκάστηκαν να μετακινηθούν για διάφορους λόγους η καθεμιά
- (στ) να ανιχνεύσουν τις πολιτισμικές καταγραφές και παραστάσεις που κυοφορούν από την επαφή και επικοινωνία με τους συγγενείς τους
- (ζ) να συνειδητοποιήσουν τη διαφορετικότητα των πολιτισμικών εμπειριών που συνθέτουν την πολιτιστική μας ταυτότητα

Υλικά

Γενεαλογικά δέντρα συμμετεχόντων

Διαδικασία

- (α) δίνονται από τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς οδηγίες σχετικές με την κατασκευή του γενεαλογικού δένδρου και τις πηγές από τις οποίες τα παιδιά θα μπορούσαν να αντλήσουν πληροφορίες για την κατασκευή του.
- (β) αφού τα παιδιά φέρουν συμπληρωμένο το γενεαλογικό τους δέντρο, σε υποομάδες των 3 ατόμων συζητούν τα ακόλουθα:

(α) Πόσο πίσω στο χρόνο πήγαν;

(β) Ποια ήταν τα σημαντικά γεγονότα που «σημάδεψαν» την οικογένειά τους;

(γ) Κάποιες εκπλήξεις; Ανακάλυψαν κάτι για τον εαυτό τους που δε γνώριζαν;

[**Σημείωση:** Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνουν συζήτηση, όταν προκύψουν πληροφορίες σχετικές με μετανάστευση]

(γ) παρουσιάζονται στην ομάδα τα συμπεράσματα και των πέντε υπο-ομάδων

(α) Από που ξεκίνησαν, τι χαρακτήριζε το κάθε πρόσωπο

(β) Αναγνωρίζει κάποια στοιχεία στον εαυτό του από τα χαρακτηριστικά τους;

(γ) Πώς επιδρά η ιστορία τους σήμερα στους ίδιους;

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 6

«Εγώ ρατσιστής;»

Στόχοι

(α) να προκαλέσει στα παιδιά προβληματισμό και συζήτηση σχετικά με τα στερεότυπα και τις διακρίσεις που βιώνουμε καθημερινά είτε ως πομποί είτε ως δέκτες

(β) να σκεφτούν τα παιδιά πάνω στις αντιλήψεις που οι ίδιοι είχαν για άτομα που προέρχονται από ποικίλα πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Υλικά

Αντίγραφα επιλεγμένων σκίτσων από το βιβλίο «Εγώ, ρατσιστής!» (1998) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Διαδικασία

Οι υπεύθυνες εκπαιδευτικοί χωρίζουν τα παιδιά σε ομάδες 3-4 ατόμων και δίνουν στην καθεμιά από αυτές μια ενότητα σκίτσων με ρατσιστικό περιεχόμενο. Το περιεχόμενο των διαφόρων ενοτήτων αφορά τη διάκριση που συνδέεται με διάφορους παράγοντες, όπως το φύλο, η φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, η θρησκεία, η αναπηρία, η ηλικία ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός. Τα μέλη της κάθε ομάδας πρέπει να μελετήσουν το λόγο και την εικόνα του κόμικ και στη συνέχεια να μεταφέρουν τη συζήτηση αυτή στην ολομέλεια.

Η συζήτηση επικεντρώνεται γύρω από τα εξής ερωτήματα: α) τι συμβαίνει, όταν συναντιούνται διαφορετικοί άνθρωποι; β) τι στερεότυπα βγαίνουν στην επιφάνεια; γ) πώς τα στερεότυπα επιδρούν στις σχέσεις των ανθρώπων;

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 7
«Μουσικές του κόσμου»

Στόχοι

(α) να προκαλέσει την περιέργεια των για τη μουσική, αλλά και για τον πολιτισμό άλλων λαών

(β) να προβληματιστούν τα παιδιά και να αμφισβητήσουν στερεότυπα και προκαταλήψεις σχετικές με άλλες πολιτισμικές ομάδες, μέσα σε μια ευχάριστη και χαλαρή ατμόσφαιρα

Υλικά: cd player, cd με τραγούδια από διάφορες χώρες και διάφορες γλώσσες.

Διαδικασία:

(α) Τα παιδιά ακούνε τη μουσική και προσπαθούν να μαντέψουν από πού προέρχεται. Επίσης, προσπαθούν να φανταστούν τι λένε τα λόγια.

(β) Συζητούν

(α) Εξεπλάγησαν;

(β) Τους άρεσε; Αν ναι, γιατί;

(γ) Γιατί τους ήταν δύσκολο να μαντέψουν την προέλευσή της;

(δ) Γιατί δεν την είχαν ακούσει ποτέ ξανά;

(ε) Τι συναισθήματα τους προκάλεσε;

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 8

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Μουσικής»

Στόχος

Να γνωρίσουν οι μαθητές / μαθήτριες τις διαφορετικές κουλτούρες που συνυπάρχουν στο χώρο του σχολείου, μέσα από την παγκόσμια γλώσσα της μουσικής.

Υλικά

Το κείμενο, πάνω στο οποίο γίνεται ο μουσικός αυτοσχεδιασμός είναι η παραλογή «Του Νεκρού Αδελφού». Χρησιμοποιούνται μουσικά όργανα (π.χ. μια κιθάρα, μικρά μουσικά όργανα, όπως flexaton, δύο μεταλλόφωνα, μαράκες, guigo, ντέφι, τουμπελέκι, woodblocks), αλλά και αυτοσχέδια μουσικά όργανα, όπως κουδουνάκια, ροκάνες και σφυρίχτρα. Για την τελική ηχογράφιση του αποτελέσματος χρησιμοποιείται κασετόφωνο.

Διαδικασία

1^η διδακτική ώρα: Παρουσιάζεται από την εκπαιδευτικό στους μαθητές και τις μαθήτριες η παραλογή «Του Νεκρού Αδελφού» στην ελληνική σε δύο διαφορετικές εκδοχές. Τα παιδιά ακούν μελοποιημένο ένα απόσπασμα σε παραδοσιακή εκτέλεση από τον Χρ. Αηδονίδη. Γίνεται συζήτηση στην τάξη πάνω στο κείμενο, αλλά και γύρω από εμπειρίες των παιδιών ή ατόμων του συγγενικού περιβάλλοντός τους που σχετίζονταν με θέματα τα οποία θίγονται στο συγκεκριμένο κείμενο. Τέτοια θέματα μπορούν να είναι ο θάνατος και τα έθιμα που συνδέονται με αυτόν, η ξενιτιά και η αντιμετώπιση των μεταναστών από τον ντόπιο πληθυσμό στη χώρα υποδοχής τους.

2^η διδακτική ώρα: Η εκπαιδευτικός και τα παιδιά συζητούν γύρω από τις λέξεις κλειδιά του κειμένου. Για παράδειγμα, για τη λέξη «θάνατος» τα παιδιά από τη Γεωργία και την Αλβανία μπορούν να δώσουν την αντίστοιχη λέξη στη γλώσσα τους και να ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τις δοξασίες που συνδέονται στην κάθε περιοχή ή χώρα με το θάνατο. Η διδακτική αυτή παρέμβαση, δηλαδή, είχε και τη μορφή μιας λαογραφικής μελέτης.

3^η διδακτική ώρα: Τα παιδιά δουλεύουν παράλληλα με το κείμενο και τη μουσική. Σε συγκεκριμένα σημεία, όπου τα παιδιά κρίνουν ότι πρέπει να τονιστεί το κείμενο, επαναλαμβάνονται οι λέξεις-κλειδιά στα Γεωργιανά ή τα Αλβανικά. Χωρίζεται το

κείμενο σε ενότητες και οι μαθητές/τριες αποφασίζουν σχετικά με την ατμόσφαιρα την οποία θα δώσουν στη μουσική υπόκρουση του κειμένου.

4^η διδακτική ώρα: Τα παιδιά χρησιμοποιούν τα μουσικά όργανα, για να «χρωματίσουν» μουσικά την ιστορία της παραλογής. Παροτρύνονται να δουλέψουν με απόλυτο αυτοσχεδιασμό, στη συνέχεια τους ζητείται να δομήσουν μια συγκεκριμένη βάση πάνω στην οποία προσθέτουν μουσικά όργανα.

5^η διδακτική ώρα: Τα παιδιά με τη βοήθεια της/του εκπαιδευτικού τελειοποιούν το έργο τους και ηχογραφούν ένα τμήμα του.

Διάρκεια: 5 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 9

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών» Β΄ Λυκείου

Η παρέμβαση εφαρμόζεται στο μάθημα των θρησκευτικών, με τη διδασκαλία της ενότητας 11: "Η Ανάσταση του Χριστού".

Στόχος

- (α) Να αναδειχθεί αφενός η ενότητα ουσίας όλων των ορθόδοξων Χριστιανών μέσα από την ποικιλία
- (β) Να αναδειχθεί η δυνατότητα ειρηνικής συμβίωσης των λαών της Ευρώπης και του κόσμου ολόκληρου, κατά το παράδειγμα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και ενότητας των ορθοδόξων Χριστιανών.

Διαδικασία

1η διδακτική ώρα: Διαβάζονται και σχολιάζονται οι 4 υποενότητες της διδακτικής ενότητας 11 του σχολικού εγχειριδίου:

- α) γιορτή: από τους μαθητές ζητείται να καταθέσουν προσωπικά βιώματα, εμπειρίες αναφορικά με το γεγονός – εορτασμό της Ανάστασης, όπως το έζησαν στις ορθόδοξες εκκλησίες των χωρών προέλευσής τους
- β) νόημα: οι μαθητές συζητούν για την πίστη της Εκκλησίας στην Ανάσταση σε αντιδιαστολή με τους παλιούς και νέους 'άπιστους Θωμάδες'
- γ) συμμετοχή: γίνεται αναφορά στην πραγματική συμμετοχή που προϋποθέτει και κάποια βήματα στην κατεύθυνση της λειτουργικής ανανέωσης
- δ) ενότητα πιστών: οι μαθητές/τριες συζητούν σχετικά με την ενότητα των πιστών και την ενότητα με το Χριστό

Γίνεται ανάγνωση του κειμένου του Φώτη Κόντογλου που υπάρχει στο τέλος της ενότητας.

2η διδακτική ώρα: Αξιοποιείται η εποπτικότητα και μεταδοτικότητα των πολυμέσων. Τα παιδιά ξεναγούνται από τον/την εκπαιδευτικό στο CD ROM "Τα Θεία Πάθη", βαδίζοντας από την ανάσταση του Λαζάρου στην Ανάσταση του Χριστού και βλέποντας τις παραλλαγές στη λειτουργική πρακτική των ορθόδοξων

Εκκλησιών. Επίσης στο CD ROM "Ο Λατρευτικός Πλούτος της Εκκλησίας" μπορεί να βρεθεί πλούσιο υλικό για Λατρεία - Γιορτές - Δεσποτικές Πάσχα (Κείμενα, Εικόνες, Ύμνοι).

Η διδακτική ώρα ολοκληρώνεται με περιήγηση στις ιστοσελίδες των Ορθόδοξων Πατριαρχείων στο Διαδίκτυο. Οι μαθητές που γνωρίζουν τις αντίστοιχες γλώσσες αναζητούν σχετικές με την Ανάσταση καταχωρήσεις σε αυτές τις σελίδες.

3^η διδακτική ώρα: Γίνεται συζήτηση στην τάξη, η οποία κατατείνει στην ανάδειξη του γεγονότος πως η παραλλαγή σε πρακτικές και μορφές δεν επηρεάζει τον κοινό στόχο βίωσης του Πάθους και της Ανάστασης του Χριστού και ουσιαστικοποίησης - ισχυροποίησης της ελπίδας για τη δική μας Ανάσταση. Τίθεται σε συζήτηση το, γνώριμο για τους αλλοδαπούς και παλινοστούντες μαθητές, ζήτημα της διαφωνίας των διάφορων ανά την υφήλιο χριστιανικών ομολογιών (Ορθόδοξοι, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι) ως προς το χρησιμοποιούμενο εκκλησιαστικό ημερολόγιο και κατ' επέκταση ως προς τον ετήσιο καθορισμό της ημερομηνίας εορτασμού του Πάσχα.

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 10

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών Β΄ Λυκείου»

Η συγκεκριμένη παρεμβατική δραστηριότητα γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος των θρησκευτικών της Β΄ Λυκείου «Χριστιανισμός και Θρησκεύματα» και συγκεκριμένα στα πλαίσια του 19^{ου} κεφαλαίου, το οποίο αναφέρεται στο χριστιανισμό και στον πλουραλισμό.

Στόχοι

- (α) Να καταδειχθεί ότι εκπαιδευτικοί και μαθητές συναποτελούν μια κοινωνική ομάδα ανοιχτή, πολυπολιτισμική, πολυθρησκευτική, ποικιλόμορφη και εξελισσόμενη, όχι κλειστή και στατική.
- (β) Να παρουσιασθούν θέσεις και πεποιθήσεις των μαθητών όσον αφορά τη σχέση και επικοινωνία των με παλιννοστούντες και αλλοδαπούς συμμαθητές τους
- (γ) Να αναφερθεί – συζητηθεί το γεγονός της παλιννόστησης ομογενών και αλλοδαπών, οι λόγοι παλιννόστησης και η πρώτη εγκατάσταση
- (δ) Να εκφραστούν θέσεις - αντιθέσεις και των διαφορετικών απόψεων των μαθητών του τμήματος και να προβληματιστούν οι μαθητές πάνω στη συγκεκριμένη πραγματικότητα : ότι πλέον πρέπει να αποδεχθούν και να συμφιλιωθούν με τα νέα διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα στο σχολείο, αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία.

Διαδικασία

1^η και 2^η διδακτική ώρα: Ο/η εκπαιδευτικός αναλύει και διευκρινίζει έννοιες, όπως: ρατσισμός, προκατάληψη, παραγκωνισμός, τεχνολογία, επικοινωνία, παλιννόστηση, μετακίνηση πληθυσμών, συνύπαρξη, διαφορετικές κοινωνικές ομάδες .

3^η διδακτική ώρα – κοινωνικές δεξιότητες: Διαβάζεται από τους μαθητές, κατά ενότητα, η παραβολή του 'Καλού Σαμαρείτη'. Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με τις κατηγορίες των ανθρώπων που προβάλλει η παραβολή: «νομομαθείς», «ιερείς» και «απλοί» άνθρωποι – σαμαρείτες κάθε εποχής. Συζητείται η στάση και η συμπεριφορά του καθένα μας απέναντι στον "άλλον" στον "διαφορετικό" στον "ξένο".

4^η διδακτική ώρα – ετερότητα και συνεργασία: Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και τους μοιράζονται αντίγραφα επιλεγμένων σκίτσων από μεγάλους καλλιτέχνες. Η

κάθε ομάδα μελετάει το σκίτσο της και ένας μαθητής της κάθε ομάδας μεταφέρει στην ολομέλεια τα συναισθήματα και τις εντυπώσεις που τους δημιούργησε η παράσταση που παρουσιάζει το σκίτσο τους.

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 11

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Κοινωνιολογίας Γ΄ Λυκείου»

Η συγκεκριμένη παρεμβατική δραστηριότητα γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος της Κοινωνιολογίας της Γ΄ Λυκείου, και πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια του 10^{ου} κεφαλαίου, το οποίο αναφέρεται στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις.

Στόχοι

- (α) Η διεύρυνση των προσωπικών πεποιθήσεων και ιδεών των μαθητών σχετικά με την επαφή τους με παλιννοστούντες και αλλοδαπούς,
- (β) Η εξέταση του ιστορικού διαμόρφωσης των απόψεών τους για το «διαφορετικό»
- (γ) Η διεύρυνση του τρόπου σύμφωνα με τον οποίο οι απόψεις αυτές παγιώθηκαν αλλά και η διευκρίνιση για το πόσο οι απόψεις αυτές τους επηρεάζουν στην εικόνα που σχηματίζουν για τους «άλλους»
- (δ) Ο προβληματισμός των μαθητών για τις «πρώτες εντυπώσεις τους» (αφού εντοπισθούν και συνειδητοποιηθούν αυτές) και η αμφισβήτηση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεών τους εκατέρωθεν και η ευαισθητοποίηση των μαθητών στην ποικιλομορφία της τάξης και η συμφιλίωση με διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Διαδικασία

1^η και 2^η διδακτική ώρα: Τα διδακτικά αντικείμενα που αναλύονται είναι: Πολιτισμός, πολιτιστική διαφοροποίηση, εθνοκεντρισμός, μειονοτικές ή εθνοτικές ομάδες, ρατσισμός, προκατάληψη και δυσμενής διακριτική μεταχείριση, στερεότυπα, σεξισμός, εθνοτικές σχέσεις στην ηπειρωτική Ευρώπη και μελλοντικές εξελίξεις. Μοιράζονται από τον/την εκπαιδευτικό στα παιδιά σημειώσεις για την ανάλυση και διευκρίνιση των παραπάνω όρων και δίνεται βαρύτητα με τη συζήτηση στην κατανόηση, ανάλυση και διευκρίνιση των όρων.

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 12

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας – Έκθεση / Έκφραση»

Η παρέμβαση γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας – Έκθεση / Έκφραση, όπου υπάρχει σχετική ενότητα.

Στόχοι

- (α) Να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την τέχνη – κινηματογράφο, για να μπορέσουν να εκφραστούν σχετικά με το ρατσισμό
- (β) Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές/τριες και να προβληματιστούν σχετικά με τις δυσκολίες αποδοχής της διαφορετικότητας και να παρατηρήσουν τα στοιχεία εκείνα που συνιστούν τη ρατσιστική συμπεριφορά της εσω-ομάδας (Ευρωπαίοι) σε βάρος της εξω-ομάδας (μετανάστες).

Διαδικασία:

1^η διδακτική ώρα: Ανάγνωση και επεξεργασία των ενοτήτων:

«Επαναστατική Προκήρυξη» του Ρήγα, στην Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα για το ρατσισμό, στη Β΄ Λυκείου

2^η διδακτική ώρα: Διανομή ερωτηματολογίου με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και σύντομης ανάπτυξης με σκοπό την ανίχνευση των απόψεων των μαθητών για τους οικονομικούς μετανάστες που καταφεύγουν στη χώρα μας. Οι ερωτήσεις:

α) Στην τάξη σας έρχεται ένας καινούριος μαθητής με διαφορετική καταγωγή από τη δική σας. Θέλετε να τον γνωρίσετε; Ναι ή όχι και γιατί;

β) Συνεχίστε τη φράση: οι οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα

Στο τέλος ενημερώνονται οι μαθητές για την παρέμβαση και ζητείται η συνεργασία τους.

3^η και 4^η διδακτική ώρα: Προβάλλεται στα παιδιά η ταινία «Η υπόσχεση» του Λυκ και Ζαν Πιερ Νταρντέν, 1996, Βέλγικης και Γαλλικής παραγωγής. Μετά την προβολή ακολουθεί συζήτηση.

Διάρκεια: 2 δίωρες συναντήσεις

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 13

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γ΄ Γυμνασίου: Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση: Δραματική Ποίηση, εισαγωγή στο έργο του Ευριπίδη»

Η παρέμβαση γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση. Η «Μήδεια» διδάσκεται ως παράλληλο κείμενο με την «Ελένη» του Ευριπίδη, της οποίας η διδασκαλία περιλαμβάνεται στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Στόχος

Μέσα από το μύθο της Μήδειας να κατανοήσουν οι μαθητές τη στενή και πανάρχαια σχέση των Ελλήνων με τον Εύξεινο Πόντο. Την αμφίδρομη πορεία των Ελλήνων προς και από τον Πόντο και να δοθεί η αφορμή να συζητηθούν στην τάξη διάφορα ζητήματα (κοινωνικός αποκλεισμός, διαφορετικότητα, κοινωνικές ανάγκες μιας εποχής – συγκρίσεις με κοινωνικά φαινόμενα της εποχής μας, επαναπατρισμός, επικαιρότητα του μύθου) χωρίς να αναζητηθούν σταθερές απαντήσεις.

Διαδικασία

A΄ φάση: Συλλογή βιβλιογραφικών αναφορών στο μύθο της Μήδειας μέσα από την ελληνική βιβλιογραφία από τον/την υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό.

B΄ φάση: Επεξεργασία του υλικού και ανάλυση των διαφόρων εκδοχών του μύθου.

Υποομάδες των 4 μαθητών αξιοποιούν το υλικό που συγκεντρώνεται και τους διανέμεται από τον/την εκπαιδευτικό. Κάθε υποομάδα παρουσιάζει τις απόψεις της στο σύνολο της τάξης. Η τάξη καταθέτει τις δικές της παρατηρήσεις. Οι μαθητές της υποομάδας λαμβάνουν υπόψη τις παρατηρήσεις και προχωρούν στη σύνταξη κειμένου για την ενότητα που έχουν αναλάβει (εκτός ωρολογίου προγράμματος). Τα κείμενα αυτά μπορούν να αποτελέσουν και το περιεχόμενο ενός μονόπρακτου σε διαλογική μορφή, που θα μπορούσε να παρουσιαστεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

I^η διδακτική ώρα: Ο/η εκπαιδευτικός και τα παιδιά συζητούν ερωτήματα ή ζητήματα σχετικά με το συγκεκριμένο έργο, όπως: Γιατί θεωρείται η «Μήδεια» του Ευριπίδη ως η τραγωδία των τραγωδιών; Η υπόθεσή της. Η τραγικότητά της. Τι προσθέτει στο μύθο η ενέργεια της παιδοκτονίας; Συζητούν, επίσης, το θέμα της αντιπαράθεσης Αθήνας με Ευριπίδη και Αθήνας με Κόρινθο. Εξετάζουν αν ο ποιητής θίγει τις γυναίκες μέσα στο έργο, αν θίγει μόνο τη Μήδεια ως βάρβαρη, δηλαδή ως μη

Ελληνίδα, ή είναι μια αφορμή, για να εκφράσει το θέμα της θέσης της γυναίκας στην εποχή της Αθηναϊκής δημοκρατίας.

2^η διδακτική ώρα: Ο/η εκπαιδευτικός συνδέει την προηγούμενη ενότητα με την Αργοναυτική εκστρατεία. Οι λόγοι, η προετοιμασία, το ταξίδι, η άφιξη στην Αία, η υποδοχή των Αργοναυτών από τον Αιήτη. Συζητά με τα παιδιά τον συμβολισμό του χρυσού δέρματος. Συνδέει, επίσης, το ταξίδι στην Κολχίδα με ένα ταξίδι στις σημερινές Παρευξείνιες πόλεις της Γεωργίας ή της Τουρκίας.

3^η διδακτική ώρα: Συζητούνται οι άθλοι του Ιάσονα, η Μήδεια, ο έρωτας των δύο και η προστασία που του παρέχει. Η φυγή τους από την Κολχίδα. Το ταξίδι της επιστροφής, οι γάμοι τους στην Κέρκυρα.

4^η διδακτική ώρα: Η επιστροφή του Ιάσονα στην Ιωλκό, η προδοσία του Πελία και η τιμωρία του. Ο ρόλος της Μήδειας στο θάνατό του. Η φυγή τους και η άφιξή τους στην Κόρινθο. Η φιλοξενία τους από τον θείο βασιλιά Κρέοντα.

5^η διδακτική ώρα: Η φιλοξενία του ζευγαριού στο παλάτι. Η προσφορά της Μήδειας ως γιάτρισσας στο λαό των Κορινθίων. Η αγάπη της σ' αυτούς και η διάσωση της πόλης από λοιμό. Η εκδοχή της φυγής της για την πατρίδα της. Η εκδοχή της φυγής της για την Αθήνα. Η θεοποίηση της Μήδειας και η εκτόπιση της λατρείας της από την εισδοχή της λατρείας της Ήρας μέσω του Άργου.

6^η διδακτική ώρα: Ο/η εκπαιδευτικός και τα παιδιά συζητούν την εκδοχή του μύθου της Μήδειας που υιοθετεί ο Ευριπίδης και ερωτήματα, όπως τα παρακάτω: Γιατί προστίθενται νέα στοιχεία σχετικά με τη δράση της στην Κόρινθο; Τι κερδίζει ο μύθος και τι η τραγωδία; Ποια ήταν η σχέση του Ευριπίδη με την Ασπασία του Περικλή; Υπηρετεί τα σχέδιά της ή πληρώνεται από τους Κορινθίους, για να δικαιολογηθούν για τη στάση τους απέναντι στην ευεργέτιδα Μήδεια;

7^η διδακτική ώρα: Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να παρουσιάσει αποσπάσματα από το βιβλίο της Κρίσνα Βολφ «Μήδεια» (εκδ. Νέα Σύνορα) και να συζητήσει με τα παιδιά τις τοποθετήσεις της συγγραφέως για τη σχέση της Μήδειας με τη κόρη του Κρέοντα, τη Γλαύκη, για τη δίκη της ως μάγισσας και την απόφαση της εξορίας της, αλλά και για την εκδοχή του λιθοβολισμού των παιδιών της από τους ίδιους τους Κορινθίους από το φόβο διαδοχής του θρόνου. Ο άβουλος ρόλος του Ιάσονα και η χλιαρή του προσωπικότητα, όπως την παρουσιάζει ο Κ. Γεωργουσόπουλος στο «Μήδεια και Ιάσων» (πρόγραμμα παράστασης Εθνικού Θεάτρου, 1996).

Συζήτηση σχετικά με το ζήτημα της αδικίας για τις γυναίκες που προέρχονται από ξένες χώρες.

8^η διδακτική ώρα: Ο/η εκπαιδευτικός ανακεφαλαιώνει τα κυριότερα σημεία του μύθου. Δημιουργεί ένα προβληματισμό στα παιδιά και συζητά μαζί τους σχετικά με το πόσο είναι εφικτό να γίνει ένας συσχετισμός μεταξύ του μύθου της Μήδειας και της υπάρχουσας κατάστασης με τους επαναπατρισμένους από την περιοχή του Πόντου.

Είναι εφικτό να γίνει συσχετισμός των κατηγοριών που αποδόθηκαν στη Μήδεια με ανάλογες που αποδίδονται στους αλλοδαπούς. Τέλος, είναι εφικτό να συσχετίσει τις αδικίες εις βάρος της Μήδειας με εκείνες εις βάρος μιας μερίδας γυναικών στις μέρες μας.

Ζητά από τα παιδιά να επιλέξουν την προσφιλέστερη εκδοχή σε κάθε επί μέρους ενότητα του μύθου. Καταγράφει την πορεία και την εξέλιξη του μύθου, όπως προτιμά το σύνολο της τάξης.

Διάρκεια: 8 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Θεματικός άξονας ΙΙΙ:

Αύξηση της επίγνωσης του ότι ο πλανήτης γη είναι ένα ενιαίο ενδοσυσχετιζόμενο οικοσύστημα, του οποίου μέρη είναι όλοι οι λαοί

Δραστηριότητα 1

«Θύματα διάκρισης» (ανθρώπινα δικαιώματα)

Στόχοι

- (α) να αναλύσουν τα παιδιά τον τρόπο με τον οποίον κάνουμε διακρίσεις εναντίον κάποιων ομάδων, ενώ την ίδια ώρα τις κατηγορούμε ότι οι ίδιες φταίνε για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται
- (β) να αποκτήσουν επίγνωση των τρόπων με τους οποίους τα ίδια συμβάλλουν στη διατήρηση της κοινωνικής αδικίας
- (γ) να αποκτήσουν τα παιδιά προσωπική εμπειρία διάκρισης

Υλικά

4 μεγάλα φύλλα χαρτόνι, 4 παλιά περιοδικά, 4 ψαλίδια, 4 πακέτα μαρκαδόροι, 4 σωληνάρια κόλλα

Διαδικασία

- (α) χωρίζονται τα παιδιά σε 4 ομάδες – κάθε μια καταλαμβάνει μια γωνιά του δωματίου, όσο πιο μακριά γίνεται από τις άλλες. Κάθε ομάδα ορίζει έναν παρατηρητή που καταγράφει τι λένε και κάνουν οι υπόλοιποι της ομάδας. Ο/η εκπαιδευτικός επισκέπτεται μία προς μία τις ομάδες για να τους δώσει υλικά και οδηγίες.
- (β) Σε όλες αναθέτει μια δραστηριότητα που πρέπει να τελειώσουν σε 20 λεπτά. Στις 3 ομάδες δίνει σαφείς γραπτές οδηγίες, ενώ στην τέταρτη δίνει τις γραπτές οδηγίες σε γλώσσα που δεν καταλαβαίνουν (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (3)).
- (γ) Στα 20 λεπτά τα παιδιά σταματούν. Ο/η εκπαιδευτικός τους ζητά να παραδώσουν αυτά που έφτιαξαν. Αν η πρώτη ομάδα δεν έχει τελειώσει, τους δίνει 3 με 4 λεπτά ακόμα.
- Ο/η εκπαιδευτικός επαινεί τις 3 πρώτες ομάδες και κατηγορεί την τέταρτη ότι δεν έκαναν ό,τι τους ζήτησε. Το ίδιο κάνει και στο διάστημα που ασχολούνται με τη δραστηριότητα.
- (δ) Η συζήτηση ξεκινά πρώτα με τα μέλη της κάθε ομάδας που συμμετείχαν στη δραστηριότητα. Θα πρέπει να πουν πώς ένιωσαν και πώς δούλεψαν στην ομάδα. Έπειτα, ρωτούνται οι παρατηρητές να πουν τι συνέβη στην κάθε ομάδα.
- (ε) Όλη η ομάδα συζητά:

(α) Μπορούν να δουν κάποια σχέση αυτής της δραστηριότητας με την πραγματική ζωή;

- (β) Στην κοινωνία μας, ποιοι ανήκουν στη Δ' ομάδα;*
- (γ) Πώς τείνουμε να κατηγορούμε τα θύματα της κοινωνικής αδικίας και των κοινωνικών διακρίσεων;*
- (δ) Πώς αντιδρούν άτομα που νιώθουν θύματα κοινωνικής αδικίας και διακρίσεων;*
- (ε) Αντιδρούν όπως αντέδρασαν τα μέλη της Δ' ομάδας;*

ΠΡΟΣΟΧΗ! Μπορεί να προκύψουν έντονες αντιδράσεις από τα μέλη της Δ' ομάδας. Αμέσως πριν τη συζήτηση, θα πρέπει να τονιστεί ότι πρόκειται για μια προσομοίωση κι ότι δε θα πρέπει να ξεφύγουν από αυτό το πλαίσιο. Επίσης, θα πρέπει να δοθεί σε όλους η ευκαιρία να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 2

«αντιρατσιστική-αντιπολεμική εκδήλωση» (προώθηση ειρήνης)

Η προτεινόμενη δραστηριότητα είναι ενδεικτική μιας σειράς δραστηριοτήτων με παρόμοιο περιεχόμενο και στόχους.

Στόχοι

(α) ανάληψη σύνθετης κοινωνικής πρωτοβουλίας, υπό τη μορφή παράστασης και ισότιμη εμπλοκή των παιδιών με ανθρώπους διαφορετικών κωδίκων επικοινωνίας, μόρφωσης και κουλτούρας.

(β) κοινωνική προβολή των προβληματισμών των παιδιών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα

(γ) ευαισθητοποίηση μεγαλύτερων ομάδων συνομήλικων γύρω από τα νέα δεδομένα κοινωνικής συνύπαρξης που υπόσχονται οι μελλοντικές κοινωνίες.

Υλικά

Συγγραφή του κειμένου της παράστασης, σκηνογραφικό, ενδυματολογικό, και μουσικό υλικό, όπως και τεχνική στήριξη.

Διαδικασία

Η υλοποίηση της δραστηριότητας περιλαμβάνει τις παρακάτω φάσεις:

1^η φάση: Οδηγίες και επεξηγήσεις σχετικά με το περιεχόμενο των επιμέρους πτυχών της εκδήλωσης. Σύμφωνα με αυτές, το περιεχόμενο και η δομή της παράστασης διαρθρώνεται σε 3 μέρη. Το 1^ο μέρος (η θεατρική παράσταση) αφορά την αναπαράσταση των βιωματικών ασκήσεων και εμπειριών των παιδιών με θεατρικά δρώμενα.

Το δεύτερο μέρος (η μουσική εκδήλωση) αφορά αντιπολεμικά τραγούδια από τον κόσμο. Στο γ' μέρος δε, που αφορά το χορευτικό μέρος της εκδήλωσης, συμμετέχουν συγκροτήματα Ποντίων και Προσφύγων, ενώ τα παιδιά αναλαμβάνουν το ρόλο της επικοινωνίας και των δημόσιων σχέσεων.

Οι δυσκολίες μιας τέτοιας εκδήλωσης έχουν να κάνουν με τον διαθέσιμο χρόνο, αλλά και με την οργάνωση και την αισθητική απόδοση.

2^η φάση: Ορίζονται οι ομάδες εργασίας ως εξής: α) συγγραφική ομάδα β) σκηνοθετική ομάδα- ηθοποιία γ) σκηνογραφική ομάδα δ) μουσική ομάδα και ε)

ομάδα οργάνωσης και δημοσίων σχέσεων. Δίνονται έντυπες ενημερωτικές οδηγίες για τη δουλειά που αναλαμβάνει κάθε ομάδα.

3^η φάση: Για το 1^ο μέρος της παράστασης η συγγραφική ομάδα γράφει το θεατρικό κείμενο.

Για το 2^ο μέρος της παράστασης, από τη μουσική ομάδα επιλέγονται, μεταφράζονται (όπου είναι δυνατό) και γράφονται σε CD ή μαγνητοταινίες τραγούδια από άλλες χώρες (ανάλογα με την εθνική προέλευση των παιδιών του σχολείου)

Ορίζονται 2 αφηγητές για την ανάγνωση και τη μετάφραση των τραγουδιών και καθορίστηκε το πρόγραμμα συνεργασίας με τα παιδιά που αναλαμβάνουν τη μουσική εκτέλεση των τραγουδιών.

Για το 3^ο μέρος της εκδήλωσης (οι χοροί του κόσμου) με την ομάδα οργάνωσης και δημοσίων σχέσεων, κανονίζεται το πρόγραμμα για την επικοινωνία με χορευτικά συγκροτήματα Ποντίων, Ντόπιων και Προσφύγων από διάφορες χώρες.

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

Δραστηριότητα 3

«Διδακτική παρέμβαση στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου»

Στόχος

Η ανάδειξη ανθρωπιστικών αξιών, όπως η ειρήνη, η αγάπη και η φιλία

Υλικά

Στη δραστηριότητα αυτή υλικό για την παρέμβαση αποτελεί το ίδιο το αναλυτικό πρόγραμμα και η διδακτέα ύλη. Ειδικότερα, για το μάθημα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ΄ Γυμνασίου αφορμή για παρέμβαση μπορούν να αποτελέσουν τα παρακάτω κείμενα, τα οποία περιέχονται στο διδακτικό εγχειρίδιο του μαθήματος, χωρίς, ωστόσο, να είναι και τα μοναδικά:

- (α) Πολεμική Ιστορία. Συγγρ. Α. Σαμαράκης
- (β) Το Νούνερο 31326. Συγγρ. Η. Βενέζης

Διαδικασία

Η διδακτική παρέμβαση, η οποία μπορεί να διαρκεί 2 διδακτικές ώρες για κάθε λογοτεχνικό κείμενο, βασίζεται στη συζήτηση που αναπτύσσεται γύρω από ερωτήματα που θέτει ο/η εκπαιδευτικός, τα οποία σχετίζονται με τη θεματική των συγκεκριμένων κειμένων. Ενδεικτικές ερωτήσεις είναι οι παρακάτω:

- Πού οφείλονται οι πόλεμοι;
- Ποιες είναι οι συνέπειές τους;
- Με ποιους τρόπους μπορούν οι λαοί να επιλύουν τις διαφορές τους;
- Πώς μπορεί να εμποδωθεί η ειρήνη στον πλανήτη μας;
- Τι είδους πρωτοβουλίες μπορούν να πάρουν οι νέοι για να προωθηθεί η ιδέα της ειρήνης;
- Τα σχολικά βιβλία (π.χ. τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας) προωθούν την ιδέα της ειρήνης ή συμβάλλουν στη δημιουργία κλίματος μίσους απέναντι σε κάποιους λαούς;
- Τι συναισθήματα τους γεννούν οι εικόνες πολέμου που περιγράφονται στα κείμενα και τι συναισθήματα οι εικόνες ειρήνης;

Ακολουθεί διήγηση από τα παιδιά της τάξης ιστοριών που έχουν ακούσει από τους γονείς ή τους παππούδες τους σχετικές με τις δυσκολίες που συνάντησαν φεύγοντας από τις πατρίδες τους σε συνθήκες πολέμου. Στα πλαίσια αυτά μπορεί να συζητηθεί και το θέμα της προσφυγιάς στη σύγχρονη εποχή.

Διάρκεια: Η διδακτική αυτή παρέμβαση διαρκεί 4 διδακτικές ώρες (δύο για κάθε λογοτεχνικό κείμενο).

Αξιολόγηση

Ερωτηματολόγιο (Παράρτημα (4))

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**(1)****«ΠΟΙΟΣ/Α ΕΙΜΑΙ;»****Το τεστ των είκοσι δηλώσεων (Kuhn, 1960)**

Οδηγίες: Συμπληρώστε τις ακόλουθες δηλώσεις.

1. Είμαι _____
2. Είμαι _____
3. Είμαι _____
4. Είμαι _____
5. Είμαι _____
6. Είμαι _____
7. Είμαι _____
8. Είμαι _____
9. Είμαι _____
10. Είμαι _____
11. Είμαι _____
12. Είμαι _____
13. Είμαι _____
14. Είμαι _____
15. Είμαι _____
16. Είμαι _____
17. Είμαι _____
18. Είμαι _____
19. Είμαι _____
20. Είμαι _____

(2)

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ: Γράψε την πρώτη λέξη ή φράση που σου έρχεται στο μυαλό πλάι στην κάθε λέξη.

- ☞ Ιταλός -
- ☞ Ρουμάνος -
- ☞ Άγγλος -
- ☞ Ρώσος -
- ☞ Σέρβος -
- ☞ Αμερικανός -
- ☞ Αφρικανός -
- ☞ Τσιγγάνος -
- ☞ Γάλλος -
- ☞ Κινέζος -
- ☞ Άραβας -
- ☞ Αλβανός -
- ☞ Γερμανός -
- ☞ Γεωργιανός -
- ☞ Τούρκος -
- ☞ Ισπανός -
- ☞ Έλληνας -
- ☞ Πολωνός -
- ☞ Ινδός -
- ☞ Μεξικανός -
- ☞ Φιλιππινέζος -
- ☞ Αιγύπτιος -
- ☞ Βούλγαρος -
- ☞ Πακιστανός -
- ☞ Αρμένιος -

(3)

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ Α΄ ΟΜΑΔΑ

«Έχετε ένα κομμάτι χαρτόνι, ένα περιοδικό, ένα ψαλίδι και μια κόλλα. Πρέπει να κατασκευάσετε ένα κολλάζ που να αναπαριστά την Ασία. Έχετε στη διάθεσή σας 20 λεπτά. Μπορείτε να ξεκινήσετε όποτε εσείς επιθυμείτε.»

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ Β΄ ΟΜΑΔΑ

«Έχετε ένα κομμάτι χαρτόνι, ένα περιοδικό, ένα ψαλίδι και μια κόλλα. Πρέπει να κατασκευάσετε ένα κολλάζ που να αναπαριστά την Αφρική. Έχετε στη διάθεσή σας 20 λεπτά. Μπορείτε να ξεκινήσετε όποτε εσείς επιθυμείτε.»

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ Γ΄ ΟΜΑΔΑ

«Έχετε ένα κομμάτι χαρτόνι, ένα περιοδικό, ένα ψαλίδι και μια κόλλα. Πρέπει να κατασκευάσετε ένα κολλάζ που να αναπαριστά την Αμερική. Έχετε στη διάθεσή σας 20 λεπτά. Μπορείτε να ξεκινήσετε όποτε εσείς επιθυμείτε.»

ΟΔΗΓΙΕΣ Δ΄ ΟΜΑΔΑ

«Έχετε ένα κομμάτι χαρτόνι, ένα περιοδικό, ένα ψαλίδι και μια κόλλα. Πρέπει να κατασκευάσετε ένα κολλάζ που να αναπαριστά την Ευρώπη. Έχετε στη διάθεσή σας 20 λεπτά. Μπορείτε να ξεκινήσετε όποτε εσείς επιθυμείτε.»

(4)

Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης της Δραστηριότητας

Φύλο

Τάξη

Σχολείο

Τίτλος δραστηριότητας (συμπληρώνεται από τον εκπαιδευτικό)

.....

1. Τι είναι αυτό που σου άρεσε περισσότερο στη δραστηριότητα που πήρες μέρος;

.....

2. Τι είναι αυτό που σου άρεσε λιγότερο ή δεν σου άρεσε καθόλου στη δραστηριότητα που πήρες μέρος;

.....

3. Τι καινούριο έμαθες από αυτή τη δραστηριότητα;

.....

4. Τι μας λέει (ή τι μας δείχνει) η δραστηριότητα αυτή για τους ανθρώπους ή τα παιδιά που προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον;

.....

5. Σε τι νομίζεις ότι διαφοροποιήθηκαν οι απόψεις σου για τα παιδιά που προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον συμμετέχοντας σε αυτή τη δραστηριότητα;

.....

Σημ. . Στις ερωτήσεις αυτές μπορούν οι εκπαιδευτικοί να προσθέσουν κι άλλες, αν το κρίνουν σκόπιμο.

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Θεματικός άξονας Ι:

Ενίσχυση της πολιτισμικής επίγνωσης

Δραστηριότητα 1

«Έρευνα δράσης: Σύνδεση σχολείου-οικογένειας»

Στόχοι

- (α) Ο στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι η διερεύνηση των στάσεων των γονέων απέναντι στο σχολείο, και η διερεύνηση διαφορών ανάλογα με την χώρα καταγωγής
- (β) Ο σκοπός είναι να αξιοποιηθούν τα συμπεράσματα σε παρεμβάσεις στο σχολείο, όπου θα είναι δυνατή η συζήτηση των γονιών με τους εκπαιδευτικούς και τους ειδικούς, για τις ανάγκες των γονιών σε σχέση με τα παιδιά τους. Επίσης να δοθεί η δυνατότητα να συνομιλήσουν οι γονείς με εκπαιδευτικούς και με ειδικούς για μια καλύτερη συνεργασία και για την επίλυση προβλημάτων και διαφορών.

Διαδικασία

Η υλοποίηση της παρεμβατικής δραστηριότητας μπορεί να ακολουθήσει τις εξής φάσεις:

1^η φάση: Χρήση μέρους του μεταφρασμένου ερωτηματολογίου: “ School and Family Partnerships ” (Epstein – Salinas, 1993) που έχει ως στόχο να διερευνήσει:

- (α) το εκπαιδευτικό επίπεδο και το οικονομικό επίπεδο των γονιών
- (β) την πρόθεσή τους για συμμετοχή σε προγράμματα συνεργασίας με το σχολείο
- (γ) το είδος των σεμιναρίων που θα επιθυμούσαν από το σχολείο
- (δ) την εμπλοκή των γονέων σε θέματα του σχολείου (π.χ. βοήθεια στο διάβασμα)
- (ε) την άποψη των γονέων για το τι κάνει το σχολείο στην κατεύθυνση της συνεργασίας με τους ίδιους

2^η φάση: Αποστολή των ερωτηματολογίων στους γονείς (γίνεται χρήση διερμηνέα στις περιπτώσεις που χρειάζεται)

3^η φάση: Συλλογή των ερωτηματολογίων, ανάλυση των δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων.

4^η φάση: Ορισμός συνάντησης των γονιών με το διευθυντή και το σύλλογο των εκπαιδευτικών. Στη συνάντηση μπορούν να συζητηθούν θέματα σχετικά με τις επιδόσεις των παιδιών, αλλά και προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την αλληλεπίδραση των παιδιών με τους καθηγητές και τους συμμαθητές τους.

Δραστηριότητα 2

«Έρευνα: Συνεντεύξεις με μητέρες από άλλη χώρα»

Στόχοι

- (α) Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις δυσκολίες που είχαν οι αλλοδαποί ή παλιννοστούντες κατά τη μετάβασή τους στην Ελλάδα.
- (β) Να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες συνήθειες, ήθη και έθιμα ατόμων από διαφορετική πολιτισμική προέλευση

Διαδικασία

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί σε 5 φάσεις.

1^η φάση: Τα παιδιά καταγράφουν από μνήμης τις ομάδες παιδιών που έχουν έρθει από άλλη χώρα, έχουν άλλη μητρική γλώσσα ή διαφορετική θρησκεία (θα ήταν καλύτερο να γίνει καταγραφή διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων και όχι ονομάτων). Γίνεται αναφορά στις δυσκολίες που είχαν κατά την μετακίνησή τους προς την Ελλάδα.

2^η φάση: Με τη συμμετοχή όλων των παιδιών της ομάδας και τη βοήθεια των υπεύθυνων εκπαιδευτικών καταγράφονται οι ερωτήσεις που θα χρησιμοποιηθούν στις συνεντεύξεις με τις μητέρες. Οι ερωτήσεις μπορούν να είναι σχετικές με:

- αυτό που τους λείπει από την πατρίδα τους και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν στην αρχή
- μια αγαπημένη τους συνήθεια που είχαν εκεί
- ένα φαγητό της πατρίδας τους
- μια φράση στην μητρική τους γλώσσα
- ένα μικρό τραγούδι στη γλώσσα τους
- έρευνα και καταγραφή των εθίμων που συνόδευαν τις μεγαλύτερες γιορτές αλλά και τα σημαντικότερα γεγονότα της κοινωνικής ζωής

3^η φάση: Τα παιδιά αναλαμβάνουν να καλέσουν τις μητέρες των συμμαθητών τους που προέρχονται από άλλη χώρα.

4^η φάση: Παιδιά και μητέρες με το συντονισμό των εκπαιδευτικών συζητούν τις παραπάνω ερωτήσεις

5^η φάση: Στην ολομέλεια της ομάδας, μετά την αποχώρηση των γονέων, τα παιδιά συζητούν για τις σκέψεις και τις εντυπώσεις τους

Διάρκεια: 4 έως 5 διδακτικές ώρες.

Αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση της δραστηριότητας μπορεί να γίνει στην τελική συζήτηση της ολομέλειας είτε προφορικά είτε με τη χρήση ερωτηματολογίου.

Δραστηριότητα 3 **«Κατασκευή χάρτη»**

Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να αποτελέσει τμήμα της δραστηριότητας «Γενεαλογικό δέντρο», η οποία περιγράφεται παρακάτω, ή μπορεί να υπάρξει και ως αυτούσια δραστηριότητα.

Στόχοι

- (α) Να γνωρίσουν τα παιδιά την πολιτισμική τους ταυτότητα μελετώντας τις μετακινήσεις των προγόνων τους στο χάρτη
- (β) Να αποδεχτούν και να αναγνωρίσουν τις διαφορετικές καταγωγές τους
- (γ) Να εντοπίσουν στον χάρτη την προέλευση στοιχείων της κουλτούρας (π.χ. χώρες προέλευσης του Καραγκιόζη)

Υλικά

Παγκόσμιος χάρτης ή χάρτης των μεσογειακών χωρών ή ευρωπαϊκός χάρτης, φελιζόλ, μπογιές, κλωστές, ψαλίδια, χρωματιστές καρφίδες, διαφάνειες με τον παγκόσμιο ή ευρωπαϊκό ή χάρτη των μεσογειακών χωρών

Διαδικασία

- Τα παιδιά αντιγράφουν το χάρτη από τη διαφάνεια σε λευκό χαρτί
- Τοποθετούν τα χαρτιά τους σε φελιζόλ
- Εντοπίζουν πάνω στον χάρτη τις περιοχές που θέλουν
- Τοποθετούν καρφίδες στις πόλεις
- Παριστάνουν τη διαδρομή με κλωστή και χρωματιστές καρφίδες

Διάρκεια: 1 έως 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- Αξιολόγηση: κατασκευή χάρτη

Δραστηριότητα 4

«Ανάλυση λογοτεχνικών βιβλίων»

Στόχος

Να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά γύρω από προβλήματα που συνδέονται με την προσαρμογή και την ένταξη των συμμαθητών τους που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα

Υλικά

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω λογοτεχνικά βιβλία:

Για την Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξη:

1. *Ο Μίμης ο Πατούσας*, Συγγρ. Λέττα Βασιλείου (θέμα: Διαφορετικότητα)
2. *Ένα θαλασσινό γεφύρι*, Συγγρ. Λ. Καραβία και Σ. Ουράλ (θέμα: Διαφορετικότητα)
3. *Ιστορίες από όλο τον κόσμο*, εκδ. Αγκυρα (θέμα: Ιστορίες από διάφορες χώρες)
4. *Ο Ρίκο Κοκορίκο*, Συγγρ. Σοφία Μαντουβάλου (θέμα: Διαφορετικότητα)

Για την Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξη:

5. *Το μυστήριο του καλοκαιρινού Αγιοβασίλη*, Συγγρ. Λότη Πέτροβιτς - Ανδροτσοπούλου
6. *Ο τριγωνοψαρούλης*, Συγγρ. Β. Ηλιόπουλου, (θέμα: Διαφορετικότητα)
7. *Το φουστάνι της Κλεοπάτρας*, Συγγρ. Πίτσα Σωτηράκου, (θέμα: Τα ταξίδια ενός τσιγγανόπουλου στην Ελλάδα)
8. *Τα σωφεράκια*. Συγγρ. Νίτσα Τζώρτζογλου, εκδ. Πατάκη (θέμα: Η ζωή των τσιγγάνων)
9. *Παιχνίδι χωρίς κανόνες*, Συγγρ. Γαλάτεια Γρηγοριάδου – Σουρέλη, (θέμα: Η συμφωνία της ελληνικής κυβέρνησης και της Γερμανίας το 1960 για 'φιλοξενία' εργατών)
10. *Η Μιμή με τα μεγάλα αυτιά*, Συγγρ. Κέστερ Σλεντς – Άντρεα Χέμπροκ, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες (θέμα: Διαφορετικότητα)
11. *Μια μητέρα για τον Κόκο* (θέμα: Διαφορετικότητα)

12. *Μέλπω η μοναδική*, Συγγρ. Μαρία Ρουσάκη, εκδ. Παπαδόπουλος (θέμα: Διαφορετικότητα)
13. *Το μουτρωμένο αστεράκι*, Συγγρ. Λένα Χρηστίδη, εκδ. Ανεμόμυλος (θέμα: Διαφορετικότητα)
14. *Οι μεγάλοι παίζουν πόλεμο. Γιατί;*, Συγγρ. Νικολάι Ποποφ, Πέτρος Γαϊτάνος – Μαριανίνα Κριεζή (διασκευή), εκδ. Άμμος (θέμα: Ο πόλεμος και τα αποτελέσματά του)
15. *Η φωτιά στο βουνό*, Συγγρ. Μάνος Κοντολέων, Παραμύθια από τόπους της Αφρικής, εκδ. Πατάκη, 2000
16. *Η μαϊμού και ο κροκόδειλος*, Μάνος Κοντολέων, Παραμύθια από τόπους της Ασίας, εκδ. Πατάκη, 2000

Διαδικασία

1^η φάση: Γίνεται ανάγνωση ολόκληρου ή μέρους του βιβλίου στην τάξη (αν δίνεται η ευκαιρία, μπορούν τα παιδιά να παρακολουθήσουν δραματοποιημένο ολόκληρο ή μέρος του περιεχομένου κάποιου από τα βιβλία ή να ακούσουν αφήγηση του βιβλίου).

2^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός υποβάλλει ερωτήσεις για την κατανόηση του παραμυθιού

3^η φάση: Τα παιδιά μπορούν να κάνουν κάποια από τα παρακάτω:

- καταγράφουν τις σκέψεις τους ή απαντούν γραπτά σε ερωτήσεις.
- δραματοποιούν μέρος του παραμυθιού
- ζωγραφίζουν θέματα από τα παραμύθια- ιστορίες
- καταγράφουν συνθήματα ή χαρακτηριστικές λέξεις - φράσεις του κειμένου
- αποτυπώνουν στο χάρτη την καταγωγή του ήρωα ή τις μετακινήσεις που περιγράφονται στο βιβλίο,
- χρησιμοποιούν τα σχολικά εγχειρίδια για συγκέντρωση πληροφοριών που τα βοηθούν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικές με το κείμενο
- καταγράφουν τα συναισθήματα των ηρώων

4^η φάση: Γίνεται παρουσίαση στην ολομέλεια της τάξης. Ακολουθεί συζήτηση και εξάγονται συμπεράσματα.

Διάρκεια: Από 2 έως 4 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 5

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γλώσσας της Δ΄ τάξης»

Στόχοι:

(α) Να ερευνηθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσα σε ανθρώπους διαφορετικών πολιτιστικών ομάδων και εθνών

(β) Να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι οι διαφορές εμπλουτίζουν και επεκτείνουν τη ζωή τους

Υλικά

Η ενότητα του βιβλίου της Γλώσσας «Το χέρι του Κλοτέρ», Βιβλίο της Γλώσσας της Δ΄τάξης, 2^ο τεύχος. Μολύβια, κόντσον, κόλλα, ψαλίδι, μαρκαδόροι, πίνακας, περιοδικά.

Διαδικασία

Η δραστηριότητα γίνεται στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης.

1^η διδακτική ώρα: Επεξεργασία του κειμένου της Γλώσσας «Το χέρι του Κλοτέρ».

Συζήτηση του/της εκπαιδευτικού με τα παιδιά με αφορμή την παρακάτω ερώτηση:

«Τι θα γινόταν αν άλλαζε κάτι στην καθημερινότητα της τάξης μας και είχαμε έναν 'Κλοτέρ', ένα αγοράκι από άλλη χώρα με τις δικές του ιδιαιτερότητες;»

Συζήτηση με τα παιδιά σχετικά με το ζήτημα της επικοινωνίας με ένα παιδί που δεν μιλάει την ίδια γλώσσα, σχετικά με τη συμπεριφορά των παιδιών απέναντί του και σχετικά με τρόπους γνωριμίας με παιδιά από άλλες χώρες.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει είτε με τη μορφή συζήτησης είτε με τη μορφή ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 6

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γλώσσας της Ε΄ τάξης»

Στόχος

Να κατανοήσουν τα παιδιά τα αίτια και τις συνθήκες της μετανάστευσης

Υλικά

Οι παρακάτω διδακτικές ενότητες από το βιβλίο «Η Γλώσσα μου» της Ε΄ τάξης και του Ανθολογίου της Ε΄ και Στ΄ τάξης

«Μετανάστευση»
«Ένα δάκρυ για τον μπαρμπα-Τζίμη»
«Δημοτικά τραγούδια για την ξενιτιά»
«Απόδημοι»
«Η Αστραδενή στο νέο της σχολείο»
«Ποιος είναι ο πλησίον»
«Το σιδερένιο ποτάμι»

Διαδικασία:

Η δραστηριότητα πραγματοποιείται στο μάθημα της Γλώσσας της Ε΄ τάξης και μπορεί να ενταχθεί στην Ευέλικτη Ζώνη.

1^η διδακτική ώρα: («Μετανάστευση») Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια εισαγωγή με τη διαπίστωση ότι το φαινόμενο της μετανάστευσης παρουσιάζεται στο ανθρώπινο γένος, ιδιαίτερα δε στους Έλληνες, από αρχαιοτάτων χρόνων. Ακολουθεί σύνδεση με θέματα όπως τα θαλάσσια ταξίδια και οι εξερευνήσεις.

2^η – 5^η διδακτική ώρα: Ανάλυση των κειμένων με το γενικό τίτλο «Ένα δάκρυ για τον μπαρμπα - Τζίμη», στο μάθημα της Γλώσσας, με εστίαση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στη χώρα υποδοχής, στην εκμετάλλευση που υφίστανται και στον αγώνα που δίνουν για να προσαρμοστούν, να ριζώσουν και να προοδεύσουν στη νέα πατρίδα τους. Εννοιολογική σύνδεση με το προηγούμενο μάθημα.

6^η διδακτική ώρα: Νοηματική επεξεργασία και ανάλυση των ενοτήτων «Δημοτικά τραγούδια για την ξενιτιά» και «Απόδημοι», στο μάθημα της Γλώσσας, διερεύνηση

των συναισθημάτων των μεταναστών και των συγγενών τους. Εισαγωγή με αναφορά στην Οδύσσεια.

7^η διδακτική ώρα: Ανάλυση του κειμένου του Ανθολογίου «Η Αστραδενή στο νέο σχολείο της», στο μάθημα της Γλώσσας, συζήτηση, ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων και αντίστοιχων βιωμάτων των μαθητών (προφορική και γραπτή).

8^η διδακτική ώρα: Ανάλυση του κειμένου «Ποιος είναι ο πλησίον», στο μάθημα της Γλώσσας, προσέγγιση της αποδοχής της διαφορετικότητας, της καταδίκης των διακρίσεων και της κατάρρευσης των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων, μέσα από τη διδασκαλία του Χριστού. Εισαγωγή με τη διαπίστωση ότι ο Χριστός με τη ζωή και τη διδασκαλία Του καταδίκασε τις διακρίσεις κάθε τύπου.

9^η – 10^η διδακτική ώρα: Ανάλυση του κειμένου «Το σιδερένιο ποτάμι», στο μάθημα της Γλώσσας, με εστίαση στη μεγάλη αλήθεια ότι αυτά που ενώνουν τους ανθρώπους είναι περισσότερα -και αποδεικνύονται ισχυρότερα- απ' αυτά που τους χωρίζουν. Εισαγωγή με μια σύντομη αναδρομή στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στα χρόνια του ψυχρού πολέμου.

Διάρκεια: 10 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση γίνεται με τη μορφή ερωτηματολογίου.

Δραστηριότητα 7

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γεωγραφίας της Ε΄ τάξης»

Στόχος

Μέσα από τη συζήτηση οι μαθητές να ενημερωθούν και να γνωρίσουν τις μετακινήσεις πληθυσμών που έγιναν και γίνονται στον ελλαδικό χώρο και τις επιδράσεις που έχει αυτό στον πολιτισμό της χώρας.

Υλικά

Η διδακτική ενότητα «Η θέση της Ελλάδας» του μαθήματος της Γεωγραφίας της Ε΄ τάξης, σελ. 35 – 39, « Η Ελλάδα ως χώρος συνάντησης λαών και πολιτισμών» αποτελεί αφορμή για συζήτηση με θέμα την Ελλάδα ως σταυροδρόμι πολιτισμών. Στη δεύτερη διδακτική ώρα χρησιμοποιείται το παράθεμα της σελ. 39.

Διαδικασία:

Η δραστηριότητα πραγματοποιείται στο μάθημα της Γεωγραφίας.

1^η διδακτική ώρα: Δίνονται οδηγίες από τον/την εκπαιδευτικό για τον χωρισμό των ομάδων. Στη συνέχεια γίνονται προφορικές ερωτήσεις με αφορμή τις εικόνες του βιβλίου της Γεωγραφίας σελ. 35 – 39, όπως:

- ✓ Σε ποια ήπειρο ανήκει η Ελλάδα;
- ✓ Ποιες άλλες ηπείρους διακρίνεις να ανήκουν στον ίδιο γεωγραφικό χώρο με την Ελλάδα;
- ✓ Οι Έλληνες για ποιους λόγους μεταναστεύουν;
- ✓ Έρχονται μετανάστες στην Ελλάδα; Γιατί;

Σε ένα χάρτη-διαφάνεια τα παιδιά μπορούν να δείξουν με βέλη ποιοι λαοί μεταναστεύουν προς την Ελλάδα και σε ποιες χώρες μεταναστεύουν οι Έλληνες. Από τους μαθητές/τριες ζητείται να απαντήσουν ομαδικά στις παρακάτω γραπτές ερωτήσεις:

- ✓ Γιατί λέμε ότι η Ελλάδα είναι σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών;
- ✓ Για ποιους λόγους οι Έλληνες φεύγουν μετανάστες σε άλλες χώρες;

- ✓ Στην Ελλάδα γιατί έρχονται ως μετανάστες κάτοικοι άλλων χωρών;
- ✓ Τι θα 'αφήσουν' στην Ελλάδα από τη δική τους χώρα;
- ✓ Τι θα 'πάρουν' από την Ελλάδα;
- ✓ Τι αλλαγές φέρνει η μετανάστευση στην κουλτούρα ενός λαού;

2^η διδακτική ώρα: Αρχικά δίνονται οδηγίες από τον εκπαιδευτικό για τον χωρισμό των ομάδων. Στη συνέχεια γίνονται προφορικές ερωτήσεις ώστε να συνδεθεί εννοιολογικά αυτή η δραστηριότητα με την προηγούμενη:

- ✓ Η μετανάστευση, είπατε, ότι φέρνει αλλαγές στον πολιτισμό ενός λαού. Θεωρείτε ότι το Θέατρο Σκιών είναι πολιτισμικό στοιχείο;
- ✓ Γνωρίζετε για τις χώρες προέλευσής του;
- ✓ Πιστεύετε ότι Καραγκιόζη έχουμε μόνο στην Ελλάδα;

Στη συνέχεια τα παιδιά ερευνούν τις βιβλιογραφικές πηγές για να συγκεντρώσουν πληροφορίες σχετικές με την προέλευση του Θεάτρου Σκιών. Καλούνται από τον/την εκπαιδευτικό να εντοπίσουν στο χάρτη τις χώρες προέλευσης του Καραγκιόζη και να τοποθετήσουν αυτοκόλλητα στον παγκόσμιο χάρτη που πάνω τους έχουν γράψει τα παιδιά με έντονα γράμματα τις χώρες.

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά κείμενο από παράσταση Καραγκιόζη και φιγούρες. Τους ζητάει να εντοπίσουν στοιχεία κουλτούρας (φορεσιές, κτίρια) που προέρχονται από διάφορους λαούς.

Τα παιδιά συζητούν ομαδικά και στη συνέχεια απαντούν γραπτά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- ✓ Ποιες περιοχές μπορούμε να δείξουμε στο χάρτη ως χώρες προέλευσης του Θεάτρου Σκιών; (Κίνα, Ινδία, Τουρκία, Αίγυπτο, Ελλάδα)
- ✓ Έχει επηρεαστεί το Θέατρο Σκιών μόνο από μια από αυτές τις περιοχές; (Όχι, έχει πάρει στοιχεία από όλους τους πολιτισμούς και όχι μόνο από τις χώρες που έχει ξεκινήσει αλλά και από άλλες)
- ✓ Μπορείς να βρεις ποια στοιχεία από κάθε περιοχή προέλευσης συναντάμε στον Καραγκιόζη; (Γλώσσα, ρούχα, έθιμα, ονόματα, συνήθειες)
- ✓ Αν προσέξεις τις φιγούρες του Καραγκιόζη ποιες διαφορές βρίσκεις στα χαρακτηριστικά; Πού οφείλονται; (Ο Μορφονιός και ο Νιόνιος φοράνε ευρωπαϊκά

ρούχα. Ο μπάρμπα-Γιώργος φοράει παραδοσιακή φουστανέλα. Ο Χατζηαβάνης και ο Καραγκιόζης φοράνε τούρκικα.)

✓ Μέσα στο κείμενο υπάρχουν στοιχεία διαφορετικών πολιτισμών; (Ναι, ονόματα, γλώσσα, έθιμα)

Στο τέλος, τα παιδιά θα μπορούσαν να κατασκευάσουν φιγούρες του Καραγκιόζη ή ακόμη και να ετοιμάσουν μία παράσταση Καραγκιόζη.

Διάρκεια: 2 έως 4 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή ερωτηματολογίου ή συζήτησης στην τάξη.

Δραστηριότητα 8

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Ε΄ τάξης»

Στόχος

Να εξεταστεί το ζήτημα της εσωτερικής μετανάστευσης

Υλικό

Από το βιβλίο της Κοινωνικής & Πολιτικής Αγωγής το κεφάλαιο «Η εξέλιξη των ελληνικών κοινοτήτων».

Διαδικασία

Η δραστηριότητα πραγματοποιείται μέσα στην τάξη στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής

1^η φάση: Εισαγωγή με επισήμανση της διόγκωσης του αστικού πληθυσμού, σε βάρος της περιφέρειας, στις μέρες μας και με τη μελέτη πινάκων που παρουσιάζουν τη μεταβολή της κατανομής του ελληνικού πληθυσμού κατά τον 20ό αιώνα.

2^η φάση: Επεξεργασία της ενότητας.

3^η φάση: Οι μαθητές ερευνούν στο άμεσο περιβάλλον τους για ανάλογες περιπτώσεις και τις αιτίες τους.

4^η φάση: Εισαγωγή προβληματισμού σχετικά με τις δυσκολίες και τα προβλήματα που επιφέρει η εσωτερική μετανάστευση – σύγκριση με τις δυσκολίες και τα προβλήματα της μετανάστευσης στο εξωτερικό.

Διάρκεια: 1 – 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή ερωτηματολογίου ή συζήτησης στην τάξη

Δραστηριότητα 9

«Γενεαλογικό δένδρο»

Στόχοι

- (α) Να αποτυπώσουν τα παιδιά στο χαρτί το γενεαλογικό δέντρο της οικογένειάς τους
- (β) Να διαπιστώσουν τα παιδιά πώς επιδρά η ιστορία της οικογένειάς τους στα ίδια
- (γ) Να γνωρίσουν τα παιδιά τα σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν την οικογένειά τους
- (δ) Να ακολουθήσουν νοερά τις μετακινήσεις ή τους επαναπατρισμούς της οικογένειάς τους
- (ε) Να συνειδητοποιήσουν πως οι περισσότερες οικογένειες αναγκάστηκαν να μετακινηθούν για διάφορους λόγους η καθεμιά

Υλικά

Υπόδειγμα συμπλήρωσης γενεαλογικού δέντρου (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (1)).

Διαφάνειες για την παρουσίαση του γενεαλογικού δέντρου και του χάρτη μετακινήσεων.

Χάρτης της Ευρώπης (σχολικός και ψηφιακός).

Υπολογιστής-εκτυπωτής – scanner.

Οικογενειακές φωτογραφίες που ανατυπώθηκαν.

Χαρτόνια για την παρουσίαση των φωτογραφιών.

Χαρτόνια μεγέθους Α3 για την εκτύπωση του χάρτη μετακινήσεων των μαθητών.

Οδοντογλυφίδες και αυτοκόλλητα για την κατασκευή μικρών σημαιών και την αποτύπωση στο σχολικό χάρτη των τόπων καταγωγής.

Κόλλα σε μορφή πλαστελίνης (blue – tack) για την στερέωση των σημαιών.

Διαδικασία

Η προετοιμασία για τη δραστηριότητα έχει τις εξής φάσεις:

1^η φάση: Ευαισθητοποίηση των παιδιών σε θέματα μετανάστευσης και μετακίνησης μέσα από κείμενα της Γλώσσας.

2^η φάση: Αναζήτηση πηγών, κυρίως από το Διαδίκτυο, σχετικά με την κατασκευή γενεαλογικού δέντρου.

3^η φάση: Παρουσίαση γενεαλογικού δέντρου του δασκάλου καθώς και οδηγιών προς τους γονείς για τη δημιουργία του.

4^η φάση: Παρότρυνση των παιδιών για συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού αλλά και μαρτυριών σχετικά με άτομα του γενεαλογικού τους δέντρου (π.χ. περιστατικά ζωής).

5^η φάση: Κατασκευή έγχρωμων χαρτών και διαφανειών για την αποτύπωση της προέλευσης και της μετακίνησης.

Η δραστηριότητα μπορεί να εξελιχθεί μέσα στην τάξη σε 4 διδακτικές ώρες:

1^η διδακτική ώρα: Οι μαθητές παρουσιάζουν τα γενεαλογικά τους δέντρα στην τάξη με τη βοήθεια προβολέα διαφανειών.

2^η διδακτική ώρα: Ανάρτηση σε ειδικό χώρο και στη συνέχεια παρουσίαση των φωτογραφιών που συγκέντρωσαν.

3^η διδακτική ώρα: Αποτύπωση των τόπων καταγωγής σε έγχρωμο χάρτη από χαρτόνι και σε διαφάνεια και προβολή στην τάξη των κυριότερων μετακινήσεων του γενεαλογικού τους δέντρου.

4^η διδακτική ώρα: Κατασκευή μικρών σημαιών με απλά υλικά, στερέωσή τους πάνω σε χάρτη της τάξης, αποτύπωση των τόπων καταγωγής τους. Φωτοτυπία των γενεαλογικών δέντρων σε διαφάνειες. Ανατύπωση φωτογραφιών και ανάρτηση σε χώρο της τάξης με κατάλληλες επεξηγήσεις.

Διάρκεια: Η διάρκεια της δραστηριότητας είναι 4 διδακτικές ώρες. Για την προετοιμασία θα χρειαστούν 2 – 3 εβδομάδες πριν την έναρξη της δραστηριότητας.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να έχει τη μορφή ερωτηματολογίου ή συζήτησης στην τάξη

Δραστηριότητα 10

«Κοινωνικές σχέσεις»

Οι δραστηριότητες για τη βελτίωση των κοινωνικών σχέσεων των μαθητών και μαθητριών μπορεί να υλοποιηθούν και ως τμήματα άλλων δραστηριοτήτων.

Κοινωνικές σχέσεις(10 α): ‘Φιλία είναι...’

Στόχος

Να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι η διαφορετικότητα εμπλουτίζει και επεκτείνει τη ζωή τους

Υλικά

Μολύβια, κόντσον, ψαλίδι, μαρκαδόροι, πίνακας, περιοδικά

Διαδικασία

- (1) Το κάθε παιδί γράφει ένα αυτοβιογραφικό ποίημα με βάση ένα πρότυπο που δίνει ο/η εκπαιδευτικός το οποίο περιέχει το όνομα, τέσσερα χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν το ίδιο το παιδί, τα ονόματα των γονιών του, τα ονόματα από τα αδέρφια του, πού γεννήθηκε, τι του αρέσει, τι αισθάνεται, τι χρειάζεται, τι μπορεί να προσφέρει, τι φοβάται, τι θα ήθελε να δει, πού μένει και ποιο είναι το επίθετό του
- (2) Ο/η εκπαιδευτικός μαζί με τα παιδιά τοποθετούν τα ποιήματα σε χρωματιστά χαρτόνια σε κάποιο χώρο στην τάξη
- (3) Χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες
- (4) Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να συζητήσουν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να δείξουν τη φιλία τους σε ένα καινούριο παιδί στην τάξη.
- (5) Ένα παιδί από την ομάδα καταγράφει τις απαντήσεις και η κάθε ομάδα παρουσιάζει τη δική της θέση στην υπόλοιπη τάξη
- (6) Ο εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να γράψουν τα συστατικά μιας καλής φιλίας με τίτλο «Φιλία είναι...»
- (7) Τα παιδιά δημιουργούν ένα ποίημα για τη φιλία
- (8) Τραγουδούν το «Αν όλα τα παιδιά της γης»

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Κοινωνικές σχέσεις (10β): ‘Ποιος είναι φίλος’

Στόχοι

(α) Να ερευνήσουν οι μαθητές/τριες τις ομοιότητες και διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα σε ανθρώπους που είναι φίλοι και να τις επεκτείνουν στο γενικότερο περιβάλλον τους

(β) Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/τριες ότι οι διαφορές εμπλουτίζουν τη ζωή μας

Διαδικασία

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός γράφει κάθε όνομα από τα παιδιά της τάξης σε ένα μικρό χαρτάκι.

2^η φάση: Κάθε μαθητής διαλέγει ένα χαρτάκι με ένα όνομα κάποιου/ας μαθητή/τριας και κάθεται στο ίδιο θρανίο με αυτόν/ήν

3^η φάση: Σε δυάδες τα παιδιά συζητούν και καταγράφουν σε ένα χαρτί τις ομοιότητες (όπως χρώμα μαλλιών, ύψος, προτιμήσεις στο φαγητό...) και τις διαφορές που έχουν μεταξύ τους (όπως ανάγκη για φαγητό, κοινό γούστο, ανάγκη αγάπης...), πώς τους βοηθάει που μοιάζουν με τους φίλους τους, πώς τους βοηθάει η διαφορετικότητά τους

4^η φάση: Σε ολομέλεια τα παιδιά αναφέρουν ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές βρήκαν, καταγράφονται σε μεγάλα χαρτόνια.

5^η φάση: Ακολουθεί συζήτηση με τους μαθητές – εξαγωγή συμπερασμάτων

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Κοινωνικές σχέσεις (10γ): Κοινωνιόγραμμα

Στόχοι

(α) Να κατανοήσουν τα παιδιά τους λόγους που αποκλείουμε κάποιους ανθρώπους από το περιβάλλον μας

(β) Να ερευνήσουν τις ομοιότητες και διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα σε ανθρώπους που είναι φίλοι και να τις επεκτείνουν στο γενικότερο περιβάλλον τους

Υλικά

Μολύβια, κάρτες, ψαλίδι, μαρκαδόροι, πίνακας, περιοδικά

Διαδικασία:

1^η φάση: Στα παιδιά μοιράζεται ένα σχέδιο με ομόκεντρους κύκλους όσοι οι μαθητές της τάξης.

2^η φάση: Κάθε μαθητής καλείται να τοποθετήσει στον κεντρικό κύκλο το όνομά του και στον αμέσως επόμενο τον/την πιο κοντινό/ή συμμαθητή/τρια τους, στον μεθεπόμενο τον/την λιγότερο κοντινό/ή και ούτω καθ' εξής.

3^η φάση: Τα παιδιά καλούνται να απαντήσουν γραπτά στην παρακάτω ερώτηση: «Για ποιους λόγους θεωρώ ότι αυτό το παιδί είναι πιο μακριά από μένα» και αναφέρονται στον/στην συμμαθητή/τρια τους που τοποθέτησαν στον τελευταίο κύκλο. Οι επιλογές που δίνονται είναι οι εξής:

- Δεν είναι το ίδιο φύλο με εμένα
- Δεν μου αρέσει η εμφάνισή του
- Δεν μου αρέσει η συμπεριφορά του
- Είναι φτωχός/ή
- Είναι πλούσιος/α
- Είναι ο/η αγαπημένος/η μαθητής/τρια των δασκάλων
- Δεν είναι καλός/ή μαθητής/τρια
- Είναι από άλλη χώρα
- Δεν το κάνουν και οι υπόλοιποι παρέα
- Δεν μιλάει / δεν ανοίγεται εύκολα
- Δεν έχουμε τα ίδια ενδιαφέροντα
- Δεν έχουμε τις ίδιες απόψεις

4^η φάση: Ακολουθεί συζήτηση με τους μαθητές – εξαγωγή συμπερασμάτων

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Κοινωνικές σχέσεις (10δ): ‘ Προσωπικό σχέδιο φιλίας’**Στόχος**

Να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι οι διαφορές εμπλουτίζουν τη ζωή μας

Υλικά

Μολύβια, κόντσον, ψαλίδι, μαρκαδόροι, πίνακας, περιοδικά

Διαδικασία

Τα παιδιά καλούνται να συμπληρώσουν το έντυπο που ονομάζεται ‘Προσωπικό σχέδιο φιλίας’.

Προσωπικό σχέδιο φιλίας:

Θα προσπαθήσω να γίνω φίλος/η με

Πώς θα τα καταφέρω....

Ο λόγος που θέλω να το κάνω είναι ...

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Κοινωνικές σχέσεις (10ε): Φωτογλώσσα

Στόχοι

(α) Να σκεφτούν τα παιδιά για άτομα με διαφορετική πολιτισμική καταγωγή και τι διαφορετικό εκφράζει ο καθένας.

(β) Να αποκτήσουν επίγνωση του πως οι εντυπώσεις μας για τους άλλους καθορίζουν τη σκέψη μας και τη συμπεριφορά μας απέναντί τους.

(γ) Να κατανοήσουν τα όρια της ανοχής τους για το διαφορετικό

Υλικά

Φωτογραφίες παιδιών από διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Διαδικασία:

1^η φάση: Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και απλώνουν το υλικό στο πάτωμα.

2^η φάση: Αφήνονται τα παιδιά να επεξεργαστούν το υλικό και ο/η εκπαιδευτικός ζητά από αυτά να γράψουν σε ένα φύλλο χαρτιού ή να πουν την πρώτη λέξη που τους έρχεται στο μυαλό για κάθε πρόσωπο που εικονίζεται στις φωτογραφίες.

3^η φάση: Ακολουθεί συζήτηση σχετική με τη σύνδεση των λέξεων με τις φωτογραφίες

4^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να παρατηρήσουν τις εικόνες και να σκεφτούν:

- Με ποιους θα ήθελαν να κάθονται στο ίδιο θρανίο
- Με ποιους θα ήθελαν να παίξουν στο διάλειμμα
- Ποιους θα ήθελαν να αποφύγουν και γιατί
- Ποιος άραγε από τους εικονιζόμενους θα ήθελε να κάνει παρέα μαζί τους;

5^η φάση: Γίνεται χωρισμός των παιδιών σε ομάδες και συζήτηση των προτιμήσεών τους. Τι διάλεξαν και γιατί;

6^η φάση: Τα παιδιά ανακοινώνουν τις απόψεις τους στην ολομέλεια και γίνεται συζήτηση σχετικά με το πώς καταλήγουμε σε απόψεις από μια φωτογραφία και μόνο.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση στις δραστηριότητες που αφορούν τις κοινωνικές σχέσεις των παιδιών μπορεί να γίνει είτε με συζήτηση στην τάξη είτε με ερωτηματολόγιο. Για τα μικρότερα παιδιά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ερωτηματολόγιο με φατσούλες παιδιών τις οποίες βάφουν τα παιδιά με χαρούμενα, λυπημένα ή ουδέτερα χρώματα. Επίσης, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κενές φατσούλες στις οποίες τα παιδιά καλούνται να προσθέσουν χαμόγελο (αν είναι ευχαριστημένα από τη δραστηριότητα), ή λυπημένο ύφος (αν είναι δυσαρεστημένα από τη δραστηριότητα) ή ουδέτερο ύφος (αν η δραστηριότητα τους άφησε αδιάφορους).

Δραστηριότητα 11

«Παιχνίδι»

Στόχοι

- (α) Να γνωρίσουν τα παιδιά τις χώρες καταγωγής των συμμαθητών τους
- (β) Να ευαισθητοποιηθούν στη διαφορετικότητα των γλωσσών

Υλικό

Το παιχνίδι της UNICEF

Διαδικασία

Τα παιδιά παίζουν το παιχνίδι της UNICEF με τα παιδάκια από άλλες χώρες.

Μιλούν για τις χώρες καταγωγής των γονιών τους και στη συνέχεια αναφέρουν διάφορες λέξεις από τις γλώσσες των παππούδων τους.

Μιλούν για τα ονόματά τους και από πού τα πήραν (παππούδες, γιαγιάδες, περιοχές).

Αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση γίνεται είτε με συζήτηση μέσα στην τάξη είτε με τη βοήθεια ερωτηματολογίου με φατσούλες (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Δραστηριότητα 12

«Δημιουργία ιστορίας ζωής»

Στόχοι

(α) Να προβληματιστούν οι μαθητές σχετικά με τα προβλήματα – δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά που προέρχονται από άλλες χώρες (παλινοστούντες – αλλοδαποί) με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και να βοηθήσουν στην ένταξη αυτών στη σχολική τάξη.

(β) Τελικός στόχος της δραστηριότητας είναι να γίνει η συγγραφή μίας ιστορίας ζωής ενός παιδιού που μεταναστεύει από τη Ρωσία στην Ελλάδα και να γίνει εικονογράφηση της ιστορίας.

Υλικά

Χαρτόνια, μιογιές για τη δραστηριότητα της ζωγραφικής.

Φωτοτυπίες με την εξέλιξη της ιστορίας.

Διαδικασία:

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός κάνει εισαγωγική ενημέρωση στα παιδιά γύρω από το θέμα στο οποίο καλούνται να δουλέψουν. Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συνεχίσει το έργο της άλλης ομάδας (οι ομάδες εργασιών διαμορφώνονται ανάλογα με την τάξη των μαθητών). Γίνεται εισαγωγική συζήτηση σχετικά με μετακινήσεις πληθυσμών και αναφορά στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όλοι όσοι αναγκάζονται να μεταναστεύσουν.

2^η φάση: Τα παιδιά ξεκινούν να γράφουν την ιστορία στις ενότητες που έχουν καθορίσει. Κάθε φορά που συναντιούνται για τη συγγραφή της ιστορίας διαβάζουν την εξέλιξη της ιστορίας ως εκείνο το σημείο και αποφασίζουν για την εξέλιξη της ιστορίας.

3^η φάση: Μετά το πέρας της κάθε ενότητας γίνεται ανάγνωση της ενότητας στην τάξη και συζήτηση σχετικά με τα γραφόμενα των παιδιών, τους προβληματισμούς τους και τις ερωτήσεις τους. Συναποφασίζουν για την εξέλιξη της ιστορίας.

4^η φάση: Ολοκλήρωση της ιστορίας και συνολική συζήτηση στην τάξη σχετικά με την ιστορία. Κάνουν διορθώσεις στο κείμενο εκφραστικές και συντακτικές. Επαναπροσδιορίζουν το τέλος της ιστορίας. Κάποια παιδιά αναλαμβάνουν την εικονογράφηση του κειμένου.

Διάρκεια: 13 – 15 διδακτικές ώρες ολοήμερου σχολείου

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση θα μπορούσε να γίνει με τη μορφή ερωτηματολογίου ή συζήτησης στο τέλος της δραστηριότητας.

Δραστηριότητα 13

«Συγγραφή ενός δικού μας ποιήματος»

Στόχοι:

(α) Να επεξεργαστούν οι μαθητές τις γνώσεις που έχουν πάρει από προηγούμενες δραστηριότητες και αφορούν τη διαφορετικότητα για να παράγουν δικό τους γραπτό λόγο.

(β) Να αναπτύξουν δημιουργικές και εκφραστικές δεξιότητες.

Υλικά:

Πίνακας – κιμωλίες άσπρες και χρωματιστές, καρτέλες και μαρκαδόροι για να γραφούν οι λέξεις- κλειδιά και χαρτόνι για την οριστική καταγραφή του ποιήματος.

Διαδικασία:

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να σκεφτούν όσες λέξεις μπορούν σχετικά με τη διαφορετικότητα όπως : ισότητα – φιλία – αγάπη – φόβος – εμπιστοσύνη – μόνος – ξένος – διαφορετικός – μαζί – αγκαλιά – σεβασμός – μίσος – δικαίωμα – ειρήνη κλπ.

Γίνεται καταγραφή των λέξεων στον πίνακα.

2^η φάση: Δίνεται από τον εκπαιδευτικό ή συναποφασίζεται με τα παιδιά το θέμα για τη συγγραφή του ποιήματος (π.χ.: «Όλος ο κόσμος μια γειτονιά»). Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με το περιεχόμενο του ποιήματος και τη δομή του.

3^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να εργαστούν στην πρώτη στροφή με προτάσεις επιθυμίας «Θα ήθελα ...» για να καταγράψουν πώς θα ήθελαν να ήταν ο κόσμος. Οι λέξεις – κλειδιά που έχουν καταγραφεί στον πίνακα χρησιμοποιούνται ως βοηθητικές για τη συγγραφή των προτάσεων.

Στη δεύτερη στροφή ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τα παιδιά να εργαστούν με προτάσεις προσδοκίας - Τι θα μπορούσα να κάνω : «Ας μπορούσα ...».

Στην τρίτη στροφή θα μπορούσαν να «βάλουν» τα χρώματα όπως :

- Το χρώμα της φιλίας

- Το χρώμα της αγάπης
- Το χρώμα της μοναξιάς

4^η φάση: Στην ολομέλεια γίνεται ανάγνωση των ποιημάτων που γράψανε τα παιδιά.

Σημείωση: Μια δεύτερη παραλλαγή της συγγραφής ενός ποιήματος είναι να δοθούν από τον/την εκπαιδευτικό οι αρχικές λέξεις ενός υπάρχοντος ποιήματος, το οποίο τα παιδιά θα κληθούν να συμπληρώσουν.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- Αξιολόγηση-Συγγραφή ενός δικού μας ποιήματος

Δραστηριότητα 14

«Βρίσκω συνθήματα κατά των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων»

Στόχοι

- (α) Να προβληματιστούν τα παιδιά πάνω στις διακρίσεις μεταξύ των ατόμων.
- (β) Να αμφισβητήσουν τις πεποιθήσεις και τις απόψεις τους.
- (γ) Να κατανοήσουν τον τρόπο σκέψης τους για άτομα που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Υλικά

Φωτοαντίγραφα εικονογραφημένων ιστοριών από το βιβλίο «Εγώ ο ρατσιστής» (1998) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρτόνι και μαρκαδόροι.

Διαδικασία

Η εργασία γίνεται σε μικρές ομάδες και ολομέλεια.

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει από ένα φύλλο με εικονογραφημένη ιστορία, την οποία καλούνται τα παιδιά να διαβάσουν και να τη συζητήσουν μεταξύ τους με βάση τις παρακάτω ερωτήσεις.

Ενδεικτικές ερωτήσεις :

- Τι συμβαίνει όταν συναντιούνται δυο άνθρωποι;
- Τι σκεφτόμαστε όταν βλέπουμε έναν άνθρωπο που είναι διαφορετικός από εμάς (χρώμα, σωματική διάπλαση, ανάστημα, θρήσκευμα, εθνικότητα κλπ.);
- Πώς τους συμπεριφερόμαστε; Γιατί;

2^η φάση: Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τις ομάδες να ανακοινώσουν σε ολομέλεια τα συμπεράσματα της συζήτησής τους και να ανταλλάξουν απόψεις. Η συζήτηση γίνεται στην ολομέλεια με βάση τις παρακάτω ενδεικτικές ερωτήσεις

Ενδεικτικές ερωτήσεις :

- Θα μπορούσατε να κάνετε κάποιες σκέψεις που θα σας βοηθούσαν να «βγείτε» από την αρνητική στάση που έχετε αναπτύξει απέναντι σε κάποιον διαφορετικό άνθρωπο από εσάς;

- Θα μπορούσατε αυτές τις σκέψεις να τις κάνετε μικρές φρασούλες (σλόγκαν) όπως π.χ. Παίζω με όλα τα παιδιά (της άλλης τάξης, του Ειδικού Σχολείου, τα μεγαλύτερα και τα μικρότερα)

3^η φάση: Τέλος ολοκληρώνοντας αναγράφονται τα συνθήματα των παιδιών σε χαρτόνι και αναρτώνται στην τάξη.

Διάρκεια: 1 – 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Βρίσκω συνθήματα κατά των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων»

Δραστηριότητα 15

«Καρτέλες λέξεων»

Στόχο:

Να γνωρίσουν τα παιδιά και να ερμηνεύσουν λέξεις όπως: μετανάστης, λαθρομετανάστης, ξενοφοβία, ρατσισμός και άλλες.

Υλικά

Καρτέλες λέξεων, λεξικό, μολύβι και χαρτί.

Διαδικασία

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να πούνε όσες λέξεις ξέρουν σχετικές με το θέμα των δραστηριοτήτων. Οι λέξεις γράφονται στον πίνακα είτε από τα ίδια τα παιδιά είτε από τον εκπαιδευτικό.

2^η φάση: Ακολουθεί χωρισμός των παιδιών σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να βρει στο λεξικό και να συμπληρώσει την καρτέλα για 3-4 λέξεις ανάλογα με τον αριθμό των λέξεων που θα έχουν γράψει στον πίνακα. Η καρτέλα μπορεί να περιλαμβάνει εκτός από τη σημασία της λέξης και ομόριζα, συνώνυμα, αντίθετα ή και σύνθετες λέξεις. Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τα παιδιά να γράψουν μια μικρή πρόταση χρησιμοποιώντας την λέξη.

3^η φάση: Σε ολομέλεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει τις καρτέλες που έχει συμπληρώσει.

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες.

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Καρτέλες λέξεων»

ΚΑΡΤΕΛΑ ΛΕΞΗΣ		
ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ		ΟΜΟΡΙΖΑ
ΣΥΝΩΝΥΜΑ	ΑΝΤΙΘΕΤΑ	ΣΥΝΘΕΤΗ ΛΕΞΗ

Δραστηριότητα 16

«Παιχνίδι ρόλων»

Στόχος

Να αναπτύξουν τα παιδιά αυτογνωσία, να αντιληφθούν την μοναδικότητά τους αναγνωρίζοντας τα χαρακτηριστικά και τις δεξιότητές τους, να τονιστεί η αυτοπεποίθησή τους, να γνωριστούν μεταξύ τους .

Υλικά

Χαρτόνια, μαρκαδόροι, η προσωπική φωτογραφία των παιδιών.

Διαδικασία

1^η φάση: Τα παιδιά σχηματίζουν ζευγάρια.

2^η φάση: Στο κέντρο ενός χαρτιού κολλάνε τα παιδιά την προσωπική τους φωτογραφία και με μαρκαδόρο ζωγραφίζουν ένα κύκλο γύρω από αυτήν με 12 ακτίνες σαν αυτές του ηλίου. Η κάθε ακτίνα αντιπροσωπεύει κάποιο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του παιδιού:

1. Πώς είμαι (εξωτερικά χαρακτηριστικά)
2. Η προσωπικότητά μου (3 προτερήματα, 3 ελαττώματα)
3. Τι κάνω καλά
4. Τι δεν κάνω καλά
5. Τα χρώματα που προτιμώ
6. Τα όνειρα μου

3^η φάση: Αφού τα παιδιά ολοκληρώσουν την κατασκευή του ήλιου, ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από κάθε παιδί να επιστρέψει στο ζευγάρι του και να μοιραστούν μεταξύ τους αυτά που έχουν γράψει. Η διαδικασία αυτή κρατά 5 λεπτά. Όταν περάσουν τα 5 λεπτά, κάθονται τα ζευγάρια δίπλα- δίπλα μαζί με τις καρτέλες τους και σχηματίζουν έναν μεγάλο κύκλο. Στον κύκλο αυτό το ζευγάρι παρουσιάζεται. Η παρουσίαση θα μπορούσε να γίνει ως εξής:

Σηκώνεται το παιδί Β και στέκεται όρθιο πίσω από το Α ακουμπώντας τα χέρια του στον ώμο του παιδιού Α και το παρουσιάζει μιλώντας στο πρώτο πρόσωπο, σαν να ήταν το Α αυτό που μιλούσε. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται για το πρόσωπο Β.

4^η φάση: Ακολουθεί σχετική συζήτηση που θα έχει ως στόχο να καταλάβουν τα παιδιά πόσο διαφορετικοί είμαστε μεταξύ μας και πως ο καθένας είναι μοναδικός.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: Παιχνίδι ρόλων

Δραστηριότητα 17

«Παρασκευή και δοκιμή παραδοσιακού φαγητού»

Στόχοι

- α) Να προσεγγίσουν τα παιδιά τις γεύσεις και τα έθιμα άλλων πολιτισμικών ομάδων.
- β) Να βρουν κοινά στοιχεία με τη δική τους κουζίνα και να εξοικειωθούν με αυτά στο μέτρο του δυνατού
- γ) Να γνωρίσουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες χρησιμοποιούνται-τρώγονται.

Υλικά

Φωτοτυπίες με τη συνταγή και τα απαιτούμενα υλικά .

Διαδικασία

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός προτείνει στα παιδιά το εξής: Να επισκεφτεί την τάξη κάποιο συγγενικό πρόσωπο ενός μαθητή/τριας (που προέρχεται από άλλη χώρα) προκειμένου να βοηθήσει τα παιδιά της τάξης να μαγειρέψουν ένα παραδοσιακό έδεσμα. Προσκαλείται το άτομο από τους/τις μαθητές/τριες.

2^η φάση: Το παιδί που έχει συγγενικούς δεσμούς με το φιλοξενούμενο πρόσωπο το παρουσιάζει στην τάξη.

3^η φάση: Το φιλοξενούμενο άτομο δείχνει στα παιδιά τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν και τους εξηγεί τι θα κάνουν.

4^η φάση: Γίνεται συζήτηση για τα υλικά και τη χρήση τους, μεταξύ καλεσμένου και παιδιών, με τη βοήθεια των παρακάτω ενδεικτικών ερωτήσεων:

- Γνωρίζετε αυτά τα υλικά;
- Μοιάζουν με κάποια δικά μας;
- Ξέρετε πως κάνουν οι γονείς σας παρόμοια εδέσματα;
- Πότε το τρώνε αυτό που φτιάχνουμε; (πρωί, μεσημέρι, βράδυ)
- Με τι το συνοδεύουν; (ποτό, χυμό, κρασί)
- Έχει σχέση με κάποια ιδιαίτερη περίπτωση; (Πρωτοχρονιά, γενέθλια)
- Έχει κάποιο συμβολισμό;

Τα παιδιά βρίσκουν κοινά σημεία με φαγητά διαφόρων πολιτισμικών ομάδων.

5^η φάση: Στη συνέχεια ο/η φιλοξενούμενος/η προχωρά στην ανάμιξη των υλικών και την παρασκευή του φαγητού με την συμμετοχή των παιδιών. Τα παιδιά μπορούν να σημειώσουν τη συνταγή και να τη δοκιμάσουν και στο σπίτι με τους δικούς τους.

6^η φάση: Ψήνεται το παρασκεύασμα στην κουζίνα του σχολείου και όταν ετοιμαστεί το δοκιμάζουν όλοι.

Διάρκεια: Συνολική διάρκεια 1 – 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Παρασκευή και δοκιμή παραδοσιακού φαγητού

Θεματικός άξονας II:
Ενίσχυση της διαπολιτισμικής επάρκειας

Δραστηριότητα 1

«Έρευνα: Συνεντεύξεις με μετανάστες»

Στόχος

- (α) Η άμεση και ζωντανή επαφή των παιδιών με τις μαρτυρίες των μεταναστών
- (β) Να προβληματιστούν τα παιδιά σχετικά με τις δυσκολίες των μεταναστών, τα αισθήματα και την νοσταλγία τους
- (γ) Να κατανοήσουν τα παιδιά ότι η μετανάστευση είναι ένα φλέγον θέμα και επηρεάζει την τέχνη

Υλικά

Κασετόφωνο, κασέτες, τετράδια – σημειωματάρια μαθητών
 Κάρτες και γράμματα Ελλήνων μεταναστών και των οικογενειών τους
 Χαρτόνια μεγάλα, κόλλες, φωτοτυπίες αλληλογραφίας μεταναστών
 Κασέτες και CDs με τραγούδια της ξενιτιάς

Διαδικασία

Προετοιμασία: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να πάρουν συνέντευξη προφορική σε μαγνητόφωνο ή γραπτή από γνωστούς συγγενείς, γείτονες που υπήρξαν μετανάστες. Ακόμη, αν είναι εύκολο, να τηλεφωνήσουν σε ανθρώπους που είναι ακόμη και τώρα μετανάστες. Να συλλέξουν φωτογραφίες και αλληλογραφία μεταναστών.

1^ο μέρος: Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα ηχητικά ντοκουμέντα από κάποιους Έλληνες μετανάστες. Διαβάζει τις γραπτές συνεντεύξεις που πήρε από κάποιους άλλους. Τοποθετεί σε ταμπλώ τις φωτογραφίες των μεταναστών. Γίνονται από όλα τα παιδιά συσχετισμοί και αναφορές στα πρόσωπα των φωτογραφιών και στις συνεντεύξεις. Ακολουθεί συζήτηση και εξάγονται συμπεράσματα υπό την καθοδήγηση του /της εκπαιδευτικού.

2^ο μέρος: Κάθε ομάδα παρουσιάζει και διαβάζει στην ολομέλεια τις διάφορες κάρτες που μπόρεσε να βρει. Κατόπιν τα παιδιά διαβάζουν γράμματα από την αλληλογραφία αυτών των ανθρώπων. Συζητούν, διευκρινίζουν:

- Ποιας χρονιάς είναι η κάρτα;

- Τι απεικονίζει;
- Πού φαίνεται η νοσταλγία σε αυτό το γράμμα;
- Μοιάζουν οι ευχές; Οι προσφωνήσεις;

Τέλος, τα παιδιά αναρτούν στα χαρτόνια τις κάρτες ή τα γράμματα των μεταναστών.

3^ο μέρος: Δραματοποίηση με τη βοήθεια του υλικού που συλλέχτηκε από τους μαθητές. Ο κάθε μαθητής υποδύεται το μετανάστη του οποίου το υλικό παρουσίασε και περιγράφει τα προβλήματά του και τα συναισθήματά του τη δεδομένη στιγμή παρουσιάζοντας έτσι το υλικό που συνέλεξε. Στο τέλος γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση θα μπορούσε να έχει τη μορφή ομαδικής συζήτησης.

Δραστηριότητα 2

«Έρευνα : Καταγραφή παιχνιδιών»

Στόχος

Ο στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να επικοινωνήσουν οι μαθητές με ανθρώπους που μέσα από τα βιώματά τους να δώσουν πληροφορίες γι' αυτή τη συγκεκριμένη μορφή λαϊκής έκφρασης, το παιχνίδι.

Διαδικασία

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί σε 7 φάσεις.

1^η φάση: Τα παιδιά συζητούν για τα παιχνίδια με αφορμή ένα μάθημα στο βιβλίο της Γλώσσας της Δ' τάξης (2^ο μέρος), «Παιχνίδια στη γειτονιά» και «Τα πεντόβολα». Αναφέρουν παιχνίδια που παιζόταν παλιότερα και παιχνίδια που παίζονται σήμερα. Δίνεται ερέθισμα για αναζήτηση παιχνιδιών άλλων εποχών.

2^η φάση: Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες (με τη βοήθεια σχημάτων, π.χ. τρίγωνα, κύκλους, τετράγωνα, κ.λ.π.) και ετοιμάζουν ερωτήσεις για τη σύνταξη ερωτηματολογίου:

- Τι παιχνίδια παίζατε παλιότερα όταν ήσαστε παιδιά;
- Πώς ονομάζονται αυτά τα παιχνίδια;

3^η φάση: Τα παιδιά ρωτούν γονείς, παππούδες, γιαγιάδες και γνωστούς σχετικά με τα παιχνίδια που έπαιζαν εκείνοι παλιότερα και πώς ονομάζονταν αυτά.

4^η φάση: Κάθε παιδί καταγράφει τις απαντήσεις που παίρνει σε λευκές κόλλες και, επιπλέον, κάτω από την περιγραφή κάθε παιχνιδιού γράφει την περιοχή όπου αυτό παιζόταν, και το όνομά του (του παιδιού).

5^η φάση: Ανασχηματίζονται οι ομάδες των παιδιών και γίνεται τροποποίηση των αρχικών ερωτήσεων προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως ερωτήσεις συνέντευξης.

- Πώς παίζατε το παιχνίδι, με πόσα άτομα παιζόταν, ποιοι ήταν οι κανόνες του;
- Πόση ώρα κρατούσε το παιχνίδι, τι υλικά χρησιμοποιούσατε;
- Χωριζόσασταν σε ομάδες, σε πόσες ομάδες, πώς διαλέγατε τα άτομα στις ομάδες;
- Το παιχνίδι παιζόταν νύχτα ή ημέρα, ποια εποχή παιζόταν;
- Το παιχνίδι ήταν για αγόρια ή για κορίτσια;

- Τι δυσκολίες είχε το παιχνίδι;
- Σε αυτό το παιχνίδι έπαιζαν παιδιά κάποια ηλικίας;
- Υπήρχε κάποια λέξη που οι παίκτες έπρεπε να φωνάξουν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού;
- Τραγουδούσατε κάποιο τραγούδι σε αυτό το παιχνίδι;
- Παιζόταν σε ανοιχτό ή κλειστό χώρο;
- Σας άρεσε αυτό το παιχνίδι;
- Ποιο ήταν το αγαπημένο σας παιχνίδι;

6^η φάση: Τα παιδιά μπορούν να επισκεφτούν το Κ.Α.Π.Η. ή γηροκομείο της περιοχής και να καταγράψουν τις απαντήσεις των παππούδων και των γιαγιάδων με τη βοήθεια μαγνητοφώνου.

7^η φάση: Τα παιδιά σε ολομέλεια συζητούν για τα αποτελέσματα της έρευνάς τους και διατυπώνουν τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει είτε με τη μορφή ομαδικής συζήτησης στην τάξη είτε με τη μορφή ερωτηματολογίου.

Δραστηριότητα 3 **«Κατασκευή ταμπλό»**

Στόχοι:

- (α) Να καλλιεργηθεί στα παιδιά η θετική στάση στη γλωσσική διαφορετικότητα
- (β) Να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά στη διαφορετικότητα των γλωσσών.
- (γ) Να συνειδητοποιήσουν ότι η ξένη γλώσσα υπάρχει στο κοινωνικό τους περιβάλλον και στο καθημερινό τους λεξιλόγιο.

Υλικά:

Κείμενο με κάποιες λέξεις που χρησιμοποιούμε σε φωτοτυπία
Λεξικά διαφόρων γλωσσών
Παγκόσμιος χάρτης
Χαρτόνι και μαρκαδόροι

Διαδικασία

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από την προηγούμενη μέρα από τα παιδιά να φέρουν τη λέξη «φιλία» γραμμένη σε όποια γλώσσα γνωρίζουν στην οικογένειά τους.
2^η φάση: Δίνει στους/στις μαθητές/τριες ένα κείμενο στο οποίο υπάρχουν λέξεις που δεν είναι ελληνικές, ωστόσο χρησιμοποιούνται στο καθημερινό λεξιλόγιο (ξένα δάνεια). Ζητά από αυτούς/τές να αναγνωρίσουν και να υπογραμμίσουν αυτές τις λέξεις. Θα ήταν βοηθητικό να δοθεί στα παιδιά η σημασία αυτών των λέξεων και να γίνει συζήτηση σχετικά με τη χρήση των ξένων λέξεων, και για το αν μας εμποδίζει η πολυγλωσσία να είμαστε φίλοι..

Το κείμενο που θα μπορούσε να δοθεί στα παιδιά είναι το παρακάτω:

Ο σκύλος μου ο Τζακ φοβάται το ασανσέρ. Φοβάται ακόμα όταν ακούει το θόρυβο από το σεσουάρ και το μίξερ γιατί δε μπορεί να καταλάβει τι είναι αυτά. Του αρέσει όμως ν' ανεβαίνει στο ταξί.

Συχνά πηγαίνουμε στο πάρκο και παίζουμε μπάλα. Όταν του βάζω γκολ κάνει πως θυμώνει. Τώρα που είναι χειμώνας του αγόρασα ένα κασκόλ ασορτί με το χρώμα της ουράς του.

Ο πατέρας μου που έχει χιούμορ, λέει : «Το κασκόλ είναι από τη νέα κολεξίόν».
Ο σκύλος μου ο Τζακ είναι όμορφος, έχει στυλ αλλά το μεγάλο του πρόβλημα είναι το ντους.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποιες λέξεις αναγνωρίσατε που δεν είναι ελληνικές;
- Ξέρετε τι σημαίνουν;
- Ξέρετε άλλες τέτοιες λέξεις που χρησιμοποιούμε καθημερινά;
- Μπορείτε να κάνετε προτάσεις μ' αυτές τις λέξεις;
- Ξέρετε κάποιες άλλες λέξεις σε άλλη γλώσσα που δεν χρησιμοποιούμε στο λεξιλόγιό μας αλλά τις μάθατε από τους δικούς σας ή κάποιον άλλο;
- Μιλάτε εσείς κάποια άλλη γλώσσα; Θέλετε να μας πείτε κάτι γι' αυτήν;
- Ποιες γλώσσες θα θέλατε να μάθετε; Γιατί;
- Να δούμε στο χάρτη που βρίσκονται αυτές οι χώρες που μιλιούνται οι γλώσσες που αναφέρατε;
- Πώς γίνεται αυτό. Τι λέτε γι' αυτό;
- Μήπως κάποιος/α από εσάς ξέρει τη λέξη «φιλία» σε άλλη γλώσσα; (*)

3^η φάση: Ακολουθεί κατασκευή ταμπλό από τους μαθητές με τη λέξη «φιλία» γραμμένη σε όσες περισσότερες γλώσσες βρέθηκαν με τη βοήθεια των λεξικών.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα.

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Κατασκευή ταμπλό»

(*) ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να εφαρμοστεί και στα πλαίσια της Ξένης Γλώσσας σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού, με ή χωρίς την κατασκευή του ταμπλό.

Δραστηριότητα 4

«Κατασκευή ημερολογίου»

Στόχος

Να αναπτυχθούν δεξιότητες στους μαθητές για την καταγραφή και συλλογή πληροφοριών για άλλες πολιτισμικές ομάδες από ποικίλες πηγές (βιβλιοθήκη – internet), την επεξεργασία τους και την οργανωμένη παρουσίασή τους.

Υλικό

Χαρτόνια, μολύβια, εγκυκλοπαίδειες, διαδίκτυο, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι, κηρομπογιές.

Διαδικασία

1^η φάση: Γίνεται από τα παιδιά καταγραφή των παιχνιδιών που παίζονται τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε άλλες χώρες από τα παιδιά.

2^η φάση: Τα παιδιά επιλέγουν δύο παιχνίδια από κάθε ήπειρο (5 ηπείρους x 2= 10) και 2 από την Ελλάδα.

3^η φάση: Χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες και ο/η εκπαιδευτικός κάνει κατανομή ρόλων: μία ομάδα να ζωγραφίζει, άλλη να φτιάξει τη σημαία, άλλη να γράψει το κείμενο κλπ.

4^η φάση: Κάθε ομάδα σε κάθε σελίδα γράφει το κείμενο που αφορά το παιχνίδι, κάποιες πληροφορίες για την κάθε ήπειρο (έκταση, πληθυσμός κλπ), την σημαία της χώρας που παίζεται το παιχνίδι και τέλος τις ημερομηνίες του μήνα.

5^η φάση: Κάποιοι/ες μαθητές/τριες ή ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει την επιμέλεια του ημερολογίου, συνδέονται οι σελίδες μεταξύ τους και το ημερολόγιο εκτυπώνεται.

Διάρκεια: 1^η φάση, εκτός ωρολογίου προγράμματος

Υπόλοιπες φάσεις, 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με συζήτηση

Δραστηριότητα 5

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γλώσσας της Β΄ τάξης»

Στόχο:

- (α) Να γνωρίσουν τα παιδιά τα παιχνίδια που έπαιζαν οι γονείς τους και να τα παρουσιάσουν στην τάξη
- (β) Να γνωρίσουν τα παιχνίδια από διαφορετικούς πολιτισμούς και να σημειώσουν ομοιότητες και διαφορές.

Υλικά

Οι ενότητες «Όταν οι μεγάλοι ξαναγίνονται παιδιά» και «Οι δώδεκα μήνες και το βαρέλι τους» από το βιβλίο «Η Γλώσσα μου» της Β΄ τάξης (3^ο τεύχος), Παγκόσμιος χάρτης, πληροφορίες από το διαδίκτυο, μπάλες και πέτρες για τα παιχνίδια.

Διαδικασία

Πριν την έναρξη της δραστηριότητας στην τάξη ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές/τριες να συζητήσουν με τους γονείς τους τι είδους παιχνίδια έπαιζαν αυτοί όταν ήταν παιδιά. Θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν και σχετικά στοιχεία από το διαδίκτυο

1^η - 2^η διδακτική ώρα: Επεξεργασία του κειμένου «Όταν οι μεγάλοι ξαναγίνονταν παιδιά». Οι μαθητές θα μπορούσαν να ερωτηθούν από τον/την εκπαιδευτικό:

- Ποια παιδικά τους παιχνίδια θυμούνται οι ενήλικες του κειμένου;
- Μοιάζουν με αυτά που παίζετε εσείς;
- Είχαν κι αυτοί τόσα πολλά κι ωραία παιχνίδια όπως και εσείς;
- Οι δικοί σας γονείς ποια παιχνίδια έπαιζαν όταν ήταν μικροί;

Οι μαθητές παρουσιάζουν στην τάξη τις πληροφορίες που έχουν συγκεντρώσει πριν την έναρξη της δραστηριότητας. Αναφέρονται γνωστά και άγνωστα παιχνίδια. Παρατηρούν παιχνίδια που παίζονται σε άλλες χώρες.

3^η - 4^η διδακτική ώρα: Τα παιδιά παίζουν στην αυλή τα παιχνίδια για τα οποία συγκέντρωσαν πληροφορίες.

5^η - 6^η διδακτική ώρα: Επεξεργασία του κειμένου « Οι δώδεκα μήνες και το βαρέλι τους». Οι ερωτήσεις προς τους μαθητές θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- Ποιος έγραψε την ιστορία;
- Πώς διασώθηκε ως τις μέρες μας;
- Πιστεύετε πως και σε άλλα μέρη της γης διηγούνται ιστορίες ή μόνο στην Ελλάδα;
- Μπορείτε να μου πείτε και εσείς κάποια ιστορία που την έχετε ακούσει από τους γονείς ή από τη γιαγιά σας;

Ακολουθεί αφήγηση κάποιων ιστοριών από τα παιδιά.

Διάρκεια: 6 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει είτε με συζήτηση είτε με τη μορφή ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 6

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Ιστορίας της Ε΄ τάξης»

Στόχος

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Ιστορίας και στο κεφάλαιο «Το Βυζάντιο και οι γειτονικοί του λαοί» να εξεταστούν οι μετακινήσεις των λαών, οι σχέσεις μεταξύ τους και οι πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις

Υλικά

Η παρακάτω διδακτική ενότητα από το βιβλίο της Ιστορίας της Ε΄ τάξης: «Το Βυζάντιο και οι γειτονικοί του λαοί»

Ιστορικοί χάρτες, εγκυκλοπαίδειες.

Διαδικασία

1^η – 6^η διδακτική ώρα: Εισαγωγή από τον/την εκπαιδευτικό με αναφορές στο ήδη διδαγμένο κεφάλαιο της Γεωγραφίας «Η Ελλάδα σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών» και στην Ιστορία της περασμένης χρονιάς. Άντληση πληροφοριών από ιστορικούς χάρτες, σχετική βιβλιογραφία.

Διάρκεια: 6 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να είναι είτε με συζήτηση είτε με τη μορφή ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 7

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Μουσικής»

Στόχοι

- (α) Να αποδεχτούν τα παιδιά τις πολιτισμικές καταβολές του άλλου.
- (β) Να ευαισθητοποιηθούν στη διαφορετικότητα των γλωσσών.
- (γ) Να προσεγγίσουν μη οικεία γλωσσικά ακούσματα.

Διαδικασία

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός κάνει στα παιδιά ερωτήσεις όπως:

- Ακούτε μουσική; Τι είδους μουσική είναι αυτή που ακούτε συνήθως;
- Ακούτε μουσική από άλλες χώρες και ποιες (εντοπισμός των χωρών στο χάρτη).
- Στα ελληνικά τραγούδια ακούγονται λέξεις από άλλες γλώσσες; (σχολιασμός των αιτιών – ξενοδάνεια)

2^η φάση: Τα παιδιά ακούν τραγούδια με ethnic μουσική και σχολιάζουν αν τους άρεσε, πώς ένιωσαν, αν μοιάζει με τη δική τους μουσική, αν βρήκαν κάτι κοινό.

3^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να τραγουδήσουν όποιο τραγούδι γνωρίζουν από άλλη χώρα.

4^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει στα παιδιά ένα τραγούδι που προέρχεται από άλλη χώρα. Τα παιδιά εντοπίζουν τη χώρα στο χάρτη. Ο/η εκπαιδευτικός γράφει τα λόγια του τραγουδιού στον πίνακα και τα παιδιά προσπαθούν να τα προφέρουν. Γίνεται συζήτηση σχετική με αυτό που τραγουδάνε, προσπαθούν να βρουν κοινά σημεία με τη χώρα μας.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει είτε με συζήτηση είτε με τη μορφή ερωτηματολογίου με φατσούλες

Δραστηριότητα 8

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Μουσικής»

Στόχος

- (α) Να αναδειχτεί και να κατανοηθεί από τα παιδιά η ποικιλομορφία στην τάξη.
 (β) Να ευαισθητοποιηθούν στη διαφορετικότητα των γλωσσών.

Διαδικασία

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει το παραμύθι «Μάντεψε πόσο σ' αγαπώ».

2^η φάση: Τα παιδιά λένε το 'σ' αγαπώ' σε διάφορες γλώσσες (π.χ. ρωσικά, αρμένικα, τουρκικά, πομάκικα, ποντιακά)

3^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να ρωτήσουν τους γονείς τους και να φέρουν τη λέξη 'σ' αγαπώ' γραμμένη την επόμενη φορά

4^η φάση: Ακούν και σχολιάζουν το σχετικό τραγούδι από το Γιάννη Βογιατζή.

5^η φάση: Τα παιδιά δημιουργούν το δικό τους τραγούδι με τη λέξη 'σ' αγαπώ' σε διάφορες γλώσσες και μπορούν να επισκεφτούν άλλες τάξεις και να το τραγουδήσουν.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με συζήτηση

Δραστηριότητα 9

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα του ‘Εμείς και ο Κόσμος’»

Στόχος

- (α) Να αναδειχτεί και να κατανοηθεί από τα παιδιά η ποικιλομορφία στην τάξη.
- (β) Να γνωρίσουν τα παιδιά τα ήθη και έθιμα διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων

Υλικό

Το βιβλίο του «Εμείς και ο Κόσμος» της Β΄ τάξης

Διαδικασία

Τα παιδιά συζητούν σχετικά με το Μπαϊράμι, τη θρησκευτική γιορτή των μουσουλμάνων. Γίνεται συζήτηση σχετικά με τα έθιμα των μουσουλμάνων κατά τη διάρκεια της θρησκευτικής τους γιορτής και συσχετισμός με τα έθιμα των Χριστιανών κατά τη διάρκεια των Χριστουγέννων.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με συζήτηση

Δραστηριότητα 10

«Δημιουργία ακροστιχίδας»

Στόχος

- (α) Να καταγράψουν τα παιδιά λέξεις σχετικές με τη διαφορετικότητα.
- (β) Να μιλήσουν τα παιδιά με το λεξιλόγιο της ‘διαφορετικότητας’

Διαδικασία:

Η δραστηριότητα μπορεί να έχει διάρκεια από 10 έως 45 λεπτά και η εφαρμογή της ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

1^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες και τους δίνει μία λέξη και τους ζητά να βρουν άλλες σχετικές λέξεις. (Η ερώτηση που γίνεται είναι: ποιες άλλες λέξεις σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε τη λέξη π.χ. διαφορετικότητα).

2^ο βήμα: Οι ομάδες ανακοινώνουν τις λέξεις που βρήκαν και ο εκπαιδευτικός τις καταγράφει στον πίνακα.

3^ο βήμα: Δημιουργείται από τα παιδιά ακροστιχίδα με την αρχική λέξη που δόθηκε σε συνδυασμό με τις καινούριες λέξεις που τα ίδια βρήκαν. Η κάθε ομάδα προσπαθεί να γράψει προτάσεις ή ερωτήσεις που οι απαντήσεις τους θα αποτελούν τις λέξεις της ακροστιχίδας.

4^η φάση: Τα παιδιά μπορούν να βάλουν την ακροστιχίδα στην εφημερίδα του σχολείου τους ή να τη δώσουν σε μαθητές/τριες άλλων τάξεων.

Διάρκεια: Από 10 έως 45 λεπτά

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Δημιουργία ακροστιχίδας»

Δραστηριότητα 11

«Δραματοποίηση»

Στόχοι

- (α) Να αρχίσουν τα παιδιά να σκέφτονται έναν κόσμο ευρύ στον οποίο η κοινή ανοχή και ο σεβασμός είναι σημαντικοί παράγοντες
- (β) Να σκεφτούν πως νιώθουν όταν έρχονται σε επαφή με άτομα από διαφορετικά και άγνωστα πολιτισμικά περιβάλλοντα
- (γ) Να προσπαθήσουν να μπου στη θέση του άλλου και να κατανοήσουν τις δυσκολίες του.

Υλικό

Λογοτεχνικά κείμενα και αυτοσχεδιασμός .(*)

Διαδικασία

Τα παιδιά θα δουλέψουν σε μικρές ομάδες και ολομέλεια.

1^η φάση: Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στα παιδιά ένα θεωρητικό σενάριο πως θα έρθει ένας μαθητής στην τάξη, αλλά αυτός θα είναι από μια ξένη χώρα και συγκεκριμένα από το Ιράκ και θα τον λένε Οσμάν. Ζητείται από τους μαθητές να σκεφτούν σχετικά με αυτήν την άφιξη βοηθούμενοι από ερωτήσεις όπως:

Ενδεικτικές ερωτήσεις :

- Πώς λέτε να είναι;
- Τι θα φοράει;
- Οι γονείς του γιατί έρχονται εδώ;
- Τι φαντάζεστε για τη ζωή του; (φίλοι, συγγενείς, παιχνίδια)
- Θα θέλατε να τον κάνετε παρέα;
- Τι γλώσσα θα μιλάει;

2^η φάση: Μπαίνει στην τάξη ο Οσμάν (με μορφή κούκλας ή ζωγραφιάς σε χαρτόνι).

Δίνεται χρόνος στα παιδιά για να τον περιεργαστούν

Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες ανάλογες του συνολικού αριθμού τους. Στη συνέχεια ζητά από κάθε ομάδα να υποστηρίξει ή να απορρίψει την έλευση του Οσμάν στην τάξη.

3^η φάση: Ακολουθεί δραματοποίηση των επιχειρημάτων των παιδιών και προσπάθεια να πειστεί η άλλη ομάδα με την αντίθετη άποψη.

4^η φάση: Τα παιδιά επιστρέφουν στην ολομέλεια και αναλαμβάνει ένας/μία μαθητής/τρια να εξηγήσουν πως σκέφτηκαν τα μέλη της ομάδας τους και κατέληξαν στην συγκεκριμένη απόφαση και τι θα ένιωθε ο Οσμάν αν τους άκουγε.

() Σημείωση: Η δραματοποίηση μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα λογοτεχνικά κείμενα με θέμα την διαφορετικότητα που αναφέρονται σε άλλη ενότητα, όπου τα παιδιά μπορούν να υποδυθούν τους ήρωες των κειμένων και να συζητήσουν για τα συναισθήματά τους στη συνέχεια.*

Διάρκεια: 1 – 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Δραματοποίηση»

Δραστηριότητα 12

«Αφήγηση παραμυθιού από άλλη χώρα»

Στόχοι:

- α) Να έρθουν τα παιδιά σε επαφή και να γνωρίσουν άτομα από άλλη χώρα.
- β) Να απομακρύνουν το φόβο για το άγνωστο, αναγνωρίζοντας κοινά στοιχεία.
- γ) Να νιώσουν τη χαρά της ακρόασης ενός παραμυθιού και να ενισχύσουν μ' αυτόν τον τρόπο τη διαπολιτισμική τους επάρκεια.

Υλικό

Για την υλοποίηση της δραστηριότητας θα χρησιμοποιηθεί κασετόφωνο-κασέτες, ένας παγκόσμιος χάρτης και φυσικά ο επισκέπτης – αφηγητής

Διαδικασία:

1^η φάση: Καλείται από τους/τις μαθητές/τριες η μητέρα, γιαγιά ή άλλο συγγενικό πρόσωπο στην τάξη και γίνεται παρουσίασή του/της στην ολομέλεια.

2^η φάση: Ανακοινώνει ο επισκέπτης τον τίτλο του παραμυθιού και στην συνέχεια ο/η αφηγητής/τρια ή ο εκπαιδευτικός κάνει ερωτήσεις στα παιδιά του τύπου:

- Πως φαντάζεστε τη χώρα που εξελίσσεται η ιστορία;
- Για ποιο πράγμα νομίζεται ότι μιλάει;
- Τι φαντάζεστε από τον τίτλο;
- Πώς φαντάζεστε τους ανθρώπους στη χώρα αυτή;

3^η φάση: Ο επισκέπτης αφηγείται την ιστορία με μουσική υπόκρουση. Τα παιδιά παροτρύνονται να κλείσουν τα μάτια και να μεταφερθούν νοερά στον τόπο της ιστορίας.

4^η φάση: Γίνονται στη συνέχεια ερωτήσεις κατανόησης της ιστορίας στα παιδιά, όπως:

- Σας άρεσε το παραμύθι;
- Ήταν έτσι όπως το φανταστήκατε ακούγοντας τον τίτλο του;
- Σας θυμίζει κάποια δική μας ιστορία;

Διάρκεια: 1 – 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Αφήγηση παραμυθιού από άλλη χώρα»

Θεματικός άξονας III:

*Αύξηση της επίγνωσης του ότι ο πλανήτης γη είναι ένα ενιαίο
ενδοσυσχετιζόμενο οικοσύστημα του οποίου μέρη είναι όλοι
οι λαοί*

Δραστηριότητα 1

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα της Γεωγραφίας της Ε΄ τάξης»

Στόχος:

- (α) Να αναπτυχθεί στους μαθητές η ιδέα της συμφιλίωσης των λαών
- (β) Να εντοπιστεί η αξία της πολιτισμικής διαφορετικότητας και η σημασία του σεβασμού της

Υλικό:

Η ενότητα «Η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Ένωση» από τη Γεωγραφία της Ε΄ τάξης

Διαδικασία:

Η δραστηριότητα πραγματοποιείται στο μάθημα της Γεωγραφίας:

1^η διδακτική ώρα: Εισαγωγή με δραστηριότητα του βιβλίου η οποία παρουσιάζει εικόνες με παιδιά από χώρες της Ε.Ε., τις οποίες οι μαθητές/τριες εντοπίζουν.

2^η διδακτική ώρα: Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, εντοπίζονται από τα παιδιά και συζητούνται οι πολιτισμικές διαφορές των λαών της Ε.Ε. και ο τρόπος που αυτές αντιμετωπίζονται μέσα στην Ένωση, ως κεφάλαιο και όχι ως εμπόδιο στη συνεργασία.

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με τη βοήθεια ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 2

«Διδακτική παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών της Ε΄ τάξης»

Στόχος:

- (α) Να εντοπιστούν προβλήματα διαβίωσης που ταλανίζουν τους κατοίκους – και κυρίως τα παιδιά – πολλών περιοχών του πλανήτη
- (β) Να εξεταστεί το αντιρατσιστικό πνεύμα της Χριστιανικής διδασκαλίας και το ρόλο του χριστιανισμού ως γέφυρα προσέγγισης λαών και πολιτισμών.

Υλικό:

Το κεφάλαιο «Ψωμί για όλους» και «Το όραμα του Πέτρου» από το βιβλίο των Θρησκευτικών της Ε΄ τάξης.

Διαδικασία:

1^η διδακτική ώρα: Εξετάζεται η ενότητα «Ψωμί για όλους». Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να σκεφτούν σχετικά με την ανομοιογενή κατανομή των πόρων και να σχολιάσουν την έξαρση των προβλημάτων και την αδυναμία επίλυσής τους, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται από παγκόσμιους οργανισμούς, θρησκευτικές και ανθρωπιστικές οργανώσεις, ιδρύματα και άλλους φορείς.

2^η διδακτική ώρα: Εξετάζεται η ενότητα «Το όραμα του Πέτρου». Ο εκπαιδευτικός μπορεί να εισαγάγει το θέμα σχολιάζοντας την εντολή του Χριστού προς τους Αποστόλους : «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη» και κάνοντας παραπομπή στην καταδίκη των διαχωρισμών που προκύπτει από τη ζώσα διδασκαλία Του.

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με τη βοήθεια ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 3

«Διαθεματική προσέγγιση στα μαθήματα της Γεωγραφίας και της Ιστορίας της Ε΄ τάξης»

Στόχοι

α) Να θυμηθούν τα παιδιά την Ιστορία της προηγούμενης χρονιάς, να μελετήσουν σε βάθος και να κατανοήσουν καλύτερα τις αλληλεπιδράσεις των αρχαίων πολιτισμών, καθώς και τι οφείλουμε εμείς σε εκείνη την εποχή.

β) Να γνωρίσουν τα παιδιά μέσα από την ιστορία τις μετακινήσεις - αναγκαστικές και μη - των Ελλήνων.

Υλικά

Χάρτες: αρχαίας Ελλάδας, αρχαίου κόσμου, Βυζαντίου, Οθωμανικής αυτοκρατορίας, Μ. Ασίας, σύγχρονης Ελλάδας, Ευρώπης, Κύπρου

Βιβλία: Ιστορίες Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξης. Βιβλία παιδικά ιστορικού περιεχομένου, Εγκυκλοπαίδειες ιστορικές

Τετράδια-Σημειωματάρια

Κόλλες Α4

Μαρκαδόροι, μολύβια κλπ

Διαδικασία

Τα παιδιά εργάζονται σε ομάδες, αλλά και σε ολομέλεια.

1^η φάση:

- Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα παιδιά ότι στην επόμενη συνάντηση θα ασχοληθούν με αυτό το θέμα.
- Δίνει στα παιδιά φωτοτυπίες και σημειώσεις με θέμα τις αποικίες, τη μετανάστευση, το εμπόριο των αρχαίων Ελλήνων. Ξεχωριστά δίνει υλικό για τον Μ. Αλέξανδρο.
- Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να φέρουν και δικά τους βιβλία με παράλληλα θέματα, καθώς και το βιβλίο της Δ΄ και Ε΄ τάξης της Ιστορίας.
- Κάποια παιδιά αναλαμβάνουν να φέρουν επιπλέον στοιχεία από την Στ΄ τάξη, την Βυζαντινή αυτοκρατορία, την Κύπρο, την Μ. Ασία κλπ.

2^η φάση:

- Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια, τις πληροφορίες που έχει βρει σχετικά με το ιστορικό κομμάτι που έχει αναλάβει, π.χ. 1η ομάδα: αρχαία ιστορία-αποικίες, αίτια αφορμές κλπ.
- Τα παιδιά διαβάζουν αποσπάσματα από κάποια ιστορικά περιοδικά, βιβλία κλπ.
- Παρουσιάζουν εικόνες με ανάλογο περιεχόμενο.
- Ακολουθεί συζήτηση – εξαγωγή συμπερασμάτων στην ολομέλεια.

Μπορεί να ακολουθηθεί ο παρακάτω *Οδηγός συζήτησης*:

- Πότε και γιατί έγιναν οι πρώτες αποικίες στην Ελλάδα;
- Τι ρόλο έπαιξαν οι Φοίνικες, Αιγύπτιοι, Καρχηδόνιοι;
- Ο πολιτισμός των Ελλήνων πόσο επηρεάστηκε από αυτούς;
- Οι άλλοι λαοί τι πήραν από τους αρχαίους Έλληνες;

3^η φάση:

Οι ομάδες που έχουν μελετήσει τον Μ. Αλέξανδρο, παρουσιάζουν τις πληροφορίες τους στην ολομέλεια.

- Τα παιδιά διαβάζουν κομμάτια, από διάφορα βιβλία.
- Δείχνουν στην ολομέλεια εικόνες-αφίσες με ανάλογο περιεχόμενο.
- Όλα τα παιδιά εμπλέκονται σε συζήτηση και λύνονται από τον/την εκπαιδευτικό όποιες απορίες.

Μπορεί να ακολουθηθεί ο παρακάτω *Οδηγός συζήτησης*:

- Γιατί ο Μ. Αλέξανδρος έκανε την εκστρατεία στην Μ. Ασία;
- Για ποιο λόγο είχε μαζί του επιστήμονες;
- Είχαν επιρροές οι Ασιάτες από τους Έλληνες;
- Οι Έλληνες από τους Ασιάτες τι «πήραν»;

4^η φάση:

Τα παιδιά στην Ε΄ τάξη μελετούν την Ρωμαϊκή και Βυζαντινή ιστορία.

- Στη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς συζητούν για την συνύπαρξη των Ελλήνων και των Ρωμαίων, των Ελλήνων-Ρωμαίων-Ισραηλιτών (στην εποχή του Χριστού) κλπ.

- Ανιχνεύεται το κατά πόσο μπορούσαν να συνυπάρξουν αρμονικά τόσοι λαοί μέσα στο Βυζάντιο.
- Οι μαθητές ερευνούν, κρίνουν και με την βοήθεια των ιστορικών χαρτών του σχολείου και συζητούν (κρατούν σημειώσεις).

Μπορεί να ακολουθηθεί ο παρακάτω *Οδηγός συζήτησης*:

- Ποιοι λαοί υπήρχαν μέσα στη Βυζαντινή αυτοκρατορία;
- Πώς συμβίωναν αυτοί;
- Πού φαίνεται αν το ελληνικό στοιχείο υπερετερούσε; κλπ.

5^η φάση:

Οι ομάδες παιδιών που βρήκαν βιβλία Ιστορίας της ΣΤ΄ τάξης παρουσιάζουν μαζί με άλλα ντοκουμέντα στην ολομέλεια τις πληροφορίες τους για την Οθωμανική αυτοκρατορία.

- Γίνεται ανάγνωση ιστορικών στοιχείων και αναφορά και χρήση των ιστορικών χαρτών εκείνης της εποχής.
- Ο/η εκπαιδευτικός επικεντρώνει τη συζήτηση-παρουσίαση στην **μετανάστευση** των Ελλήνων εκείνης της περιόδου προς την Ευρώπη (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία).
- Ανιχνεύεται κατά πόσο αυτοί οι Έλληνες μετανάστες βοήθησαν στην ελληνική επανάσταση του 1821, αλλά και αργότερα.

Μπορεί να ακολουθηθεί ο παρακάτω *Οδηγός συζήτησης*:

- Γιατί αμέσως μετά την Τουρκοκρατία πολλοί Έλληνες εγκατέλειψαν τον τόπο τους;
- Τι κατάφεραν εκεί που πήγαν;
- Ποια προβλήματα συνάντησαν στις ξένες χώρες;
- Κατά πόσο διατήρησαν την ελληνικότητά τους;

6^η φάση:

- Η ομάδα των παιδιών που έχει αναλάβει το κομμάτι της νεότερης-σύγχρονης ιστορίας της Ελλάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις πληροφορίες της.
 - Οι πληροφορίες συνοδεύονται από φωτογραφικά και γραπτά ντοκουμέντα.
 - Πολλές από τις πληροφορίες μπορούν να προέρχονται από συγγενείς που έζησαν:
- Την προσφυγιά της Μ. Ασίας.

- Την άγρια γερμανική κατοχή και το ρατσισμό εναντίον των Εβραίων.
- Την αναγκαστική μετακίνησή τους προς Ρουμανία, Ρωσία κατά τον Εμφύλιο (1945).
- Την μετανάστευσή τους το 1960-1970 λόγω οικονομικών δυσχερειών σε Γερμανία, Αμερική κλπ .
- Την καταστροφή της βόρειας Κύπρου και την προσφυγιά τους που εκκρεμεί ακόμη και σήμερα.
- Την πρόσφατη επιστροφή Ελλήνων από Ρωσία, Γεωργία, Αρμενία.
 - Ακολουθεί συζήτηση και λύνονται όποιες απορίες.
 - Μπορεί να ακολουθηθεί ο παρακάτω *Οδηγός συζήτησης*:
- Ποιες οι βαθιές αιτίες αυτών των μετακινήσεων;
- Ποιο αποτέλεσμα έχουν φέρει στον τόπο μας; (Οικονομία, κοινωνία, αύξηση-μείωση πληθυσμού κλπ.)

7^η φάση:

- Ο/η εκπαιδευτικός ζητεί από τα παιδιά να εκφράσουν εικαστικά τις εντυπώσεις τους από αυτήν την δραστηριότητα.
- Κάθε ομάδα αποφασίζει με ποιο ιστορικό κομμάτι της ελληνικής ιστορίας θα ασχοληθεί.
- Το αναφέρει στην ολομέλεια.
- Κατόπιν τα παιδιά εργάζονται ατομικά, αλλά με το θέμα της ομάδας τους.

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με τη χρήση ερωτηματολογίου

Δραστηριότητα 4

«Συλλογή Υλικού»

Στόχος:

Να συλλέξουν τα παιδιά πληροφορίες, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για άλλες δραστηριότητες μέσα στην τάξη.

Υλικά:

- (α) Πηγές από το διαδίκτυο
- (β) Εγκυκλοπαίδειες
- (γ) Εφημερίδες
- (δ) Γονείς, συγγενείς
- (ε) Υλικό του Π.Ι. για την Ευέλικτη Ζώνη

Διαδικασία:

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να βρουν

- Λέξεις σε άλλες γλώσσες (π.χ. το σ' αγαπώ σε άλλες γλώσσες)
- Γραπτό λόγο άλλων χωρών
- Παιχνίδια άλλων χωρών
- Στοιχεία για την κατάσταση του πλανήτη σήμερα (σε σχέση με τους πολέμους των ημερών μας, τους πρόσφυγες που δημιουργούν αυτοί, τη δίψα και την πείνα στην Αφρική και αλλού, την μετακίνηση πληθυσμών λόγω αυτών των ζωτικών προβλημάτων)
- Άμεση βοήθεια των λαών που υποφέρουν λόγω της αυξημένης τεχνολογίας (αεροπλάνα με ανθρωπιστική βοήθεια, διαδίκτυο, ραντάρ για άμεση ενημέρωση)
- Γιατροί χωρίς σύνορα, UNICEF
- Πληροφορίες για παιδιά από άλλες χώρες (τη γλώσσα τους, τη θρησκεία τους, την εκπαίδευσή τους, τα παιχνίδια τους, την καθημερινότητά τους, τον τρόπο ζωής τους, τις ιδιαιτερότητές τους, επαφή με τη σκληρή πραγματικότητα που ζουν αρκετά παιδιά στον πλανήτη)
- ειδήσεις σε διάφορες γλώσσες (υλικό του Π.Ι. για την Ευέλικτη Ζώνη)
- πρωτοσέλιδα εφημερίδων

- παρακολούθηση προγραμμάτων ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών online από διάφορες χώρες
- Πληροφορίες για διάφορες χώρες (εμβλήματα, θρησκεία, επίσημη γλώσσα, έκταση, προϊόντα, έργα τέχνης κ.λ.π.)

Στη συνέχεια το υλικό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί:

- για συζήτηση μέσα στην τάξη
- για κατασκευή διαπολιτισμικού ημερολογίου
- για δημιουργία κολλάζ
- για δημιουργία ζωγραφιάς
- για συγγραφική δουλειά

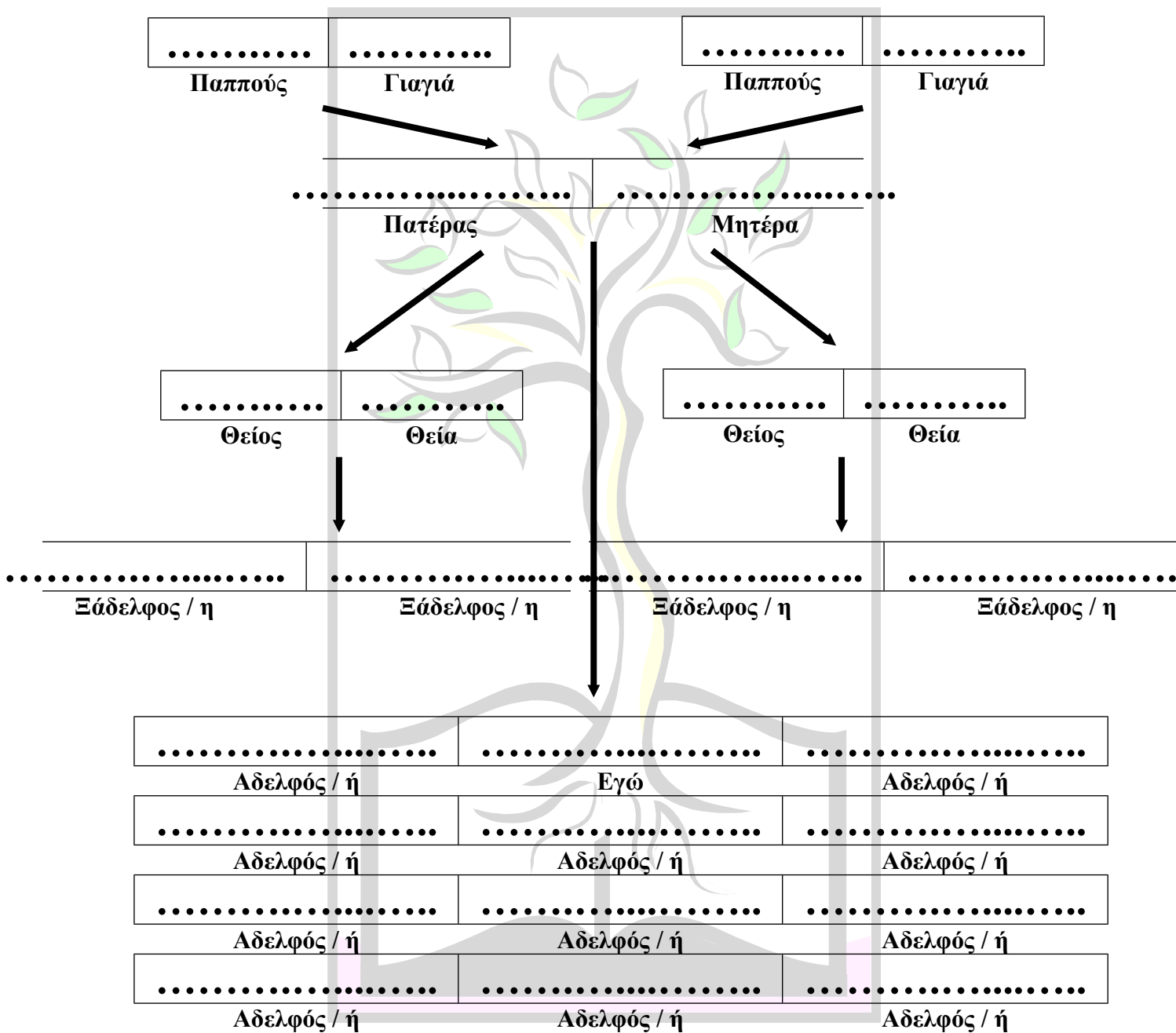
Διάρκεια: Η δραστηριότητα μπορεί να αποτελέσει μέρος άλλης δραστηριότητας ή να λειτουργήσει ως αυτούσια δραστηριότητα και εφαρμόζεται εξωδιδασκτικά. Στη δραστηριότητα αυτή μπορεί να εμπλακούν και οι γονείς.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει με τη χρήση ερωτηματολογίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

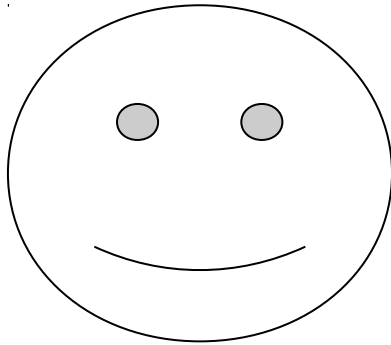
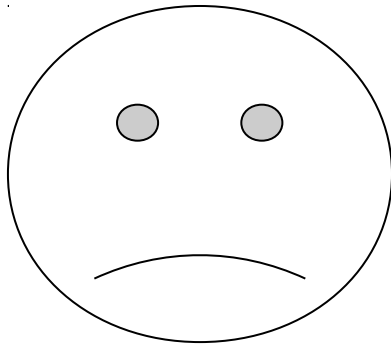
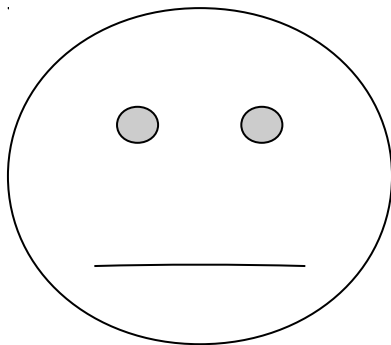
Εργασία: Να συμπληρώσεις τα ονόματα των συγγενών σου στα παρακάτω.

Γενεαλογικό «δέντρο» της οικογένειάς μου

Αξιολόγηση: «Κατασκευή χάρτη»

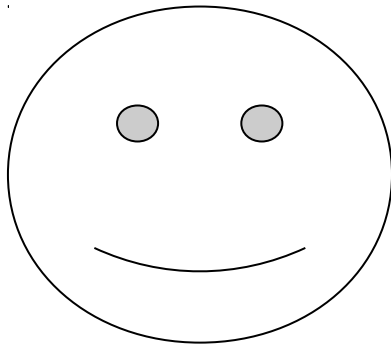
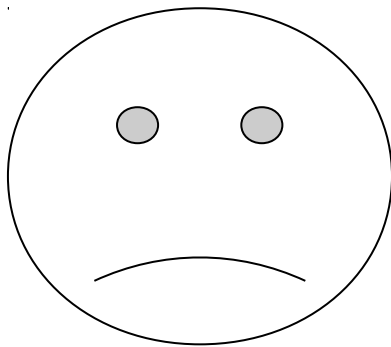
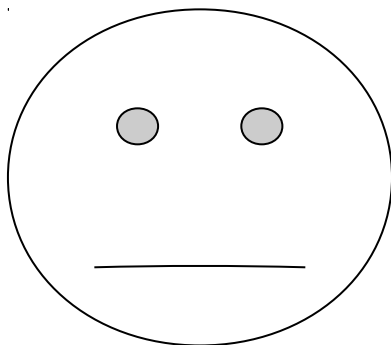
1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα**Άσχημα****Αδιάφορα**

2. Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι ακόμα στο χάρτη;

Αξιολόγηση: «Συγγραφή ενός δικού μας ποιήματος»

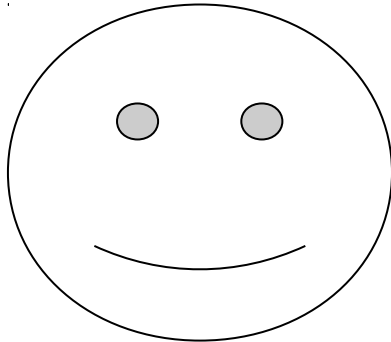
1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα**Άσχημα****Αδιάφορα**

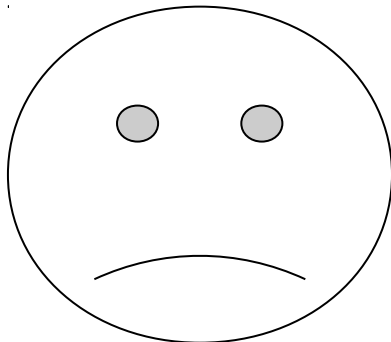
2. Τι ένιωσα όταν άκουσα το ποίημα που γράψαμε όλοι μαζί:

Αξιολόγηση: «Βρίσκω συνθήματα κατά των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων»

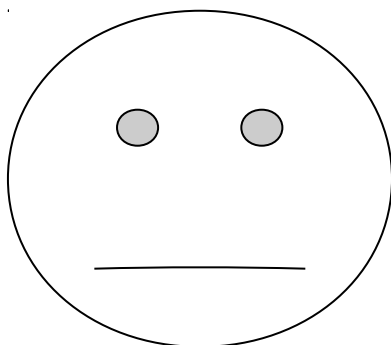
1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα

Άσχημα

Αδιάφορα

2. Τι σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση σήμερα;

Αξιολόγηση: «Καρτέλες λέξεων»

Φύλο..... Τάξη..... Σχολείο

Τίτλος **δραστηριότητας:**

.....

Απαντώ στις ερωτήσεις:

1.Τι είναι αυτό που σου άρεσε περισσότερο στη δραστηριότητα που πήρες μέρος.

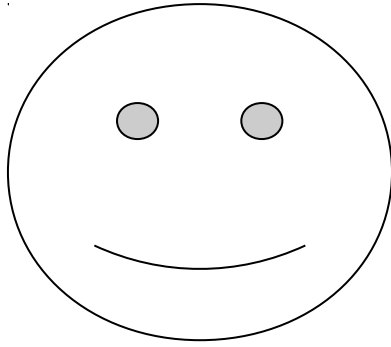
—

2.Τι είναι αυτό που σου άρεσε λιγότερο ή δεν σου άρεσε καθόλου στη δραστηριότητα που πήρες μέρος.

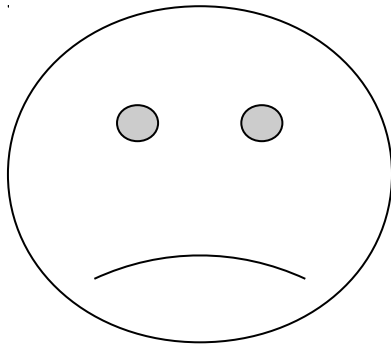
3. Τι καινούριο έμαθες στη δραστηριότητα;

Αξιολόγηση: «Παρασκευή και δοκιμή παραδοσιακού φαγητού»

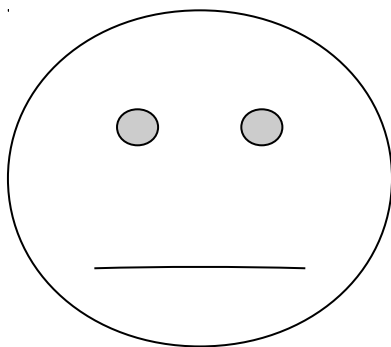
1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα

Άσχημα

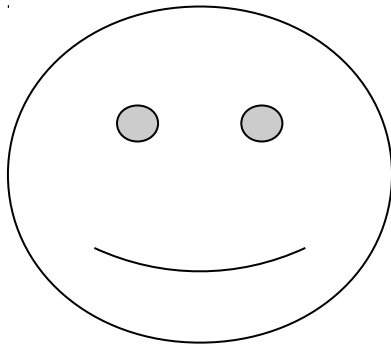
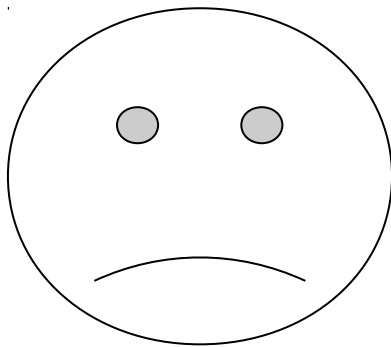
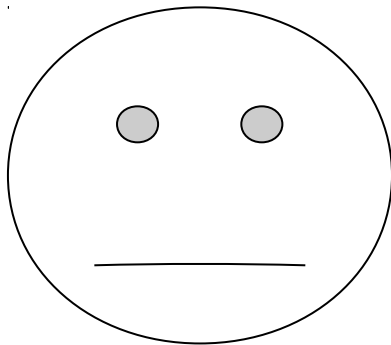

Αδιάφορα

2. Σας άρεσε αυτό που φάγατε σήμερα;

Αξιολόγηση: «Κατασκευή ταμπλό»

1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα**Άσχημα****Αδιάφορα**

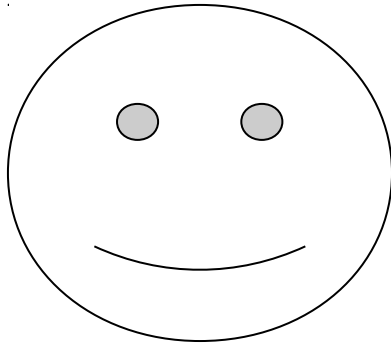
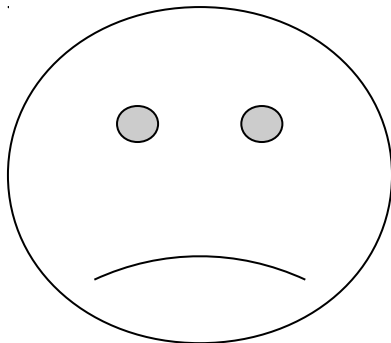
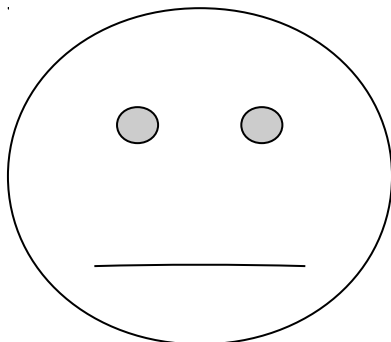
2. Τι σας άρεσε περισσότερο σ' αυτό που κάναμε;

3. Τι καινούριο μάθατε σήμερα;

4. Άλλαξε η γνώμη σας για τα παιδιά που μιλούν μια άλλη γλώσσα;

Αξιολόγηση: «Δημιουργία ακροστιχίδας»

1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα**Άσχημα****Αδιάφορα**

2) Τι σας άρεσε περισσότερο από αυτό που κάναμε;

3) Θα μπορούσε να είναι φίλος σου ένα παιδί διαφορετικό από σένα;

Αξιολόγηση: «Θέσπιση κανόνων λειτουργίας της παρέμβασης»**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**

Απαντώ στις ερωτήσεις:

1. Τι σου άρεσε στη σημερινή συζήτηση;

2. Τι σε δυσκόλεψε;

–

3. Τι περιμένεις από αυτό το πρόγραμμα;

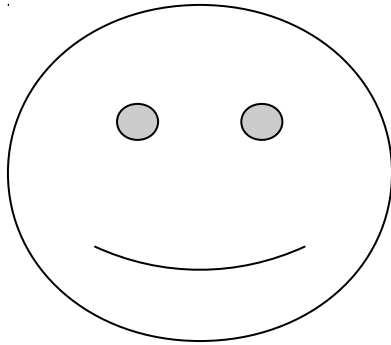
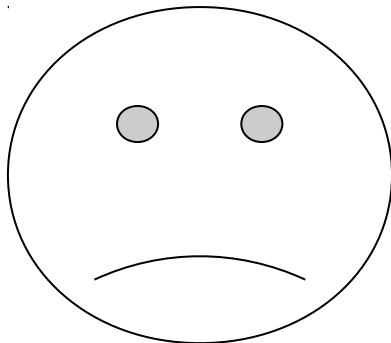
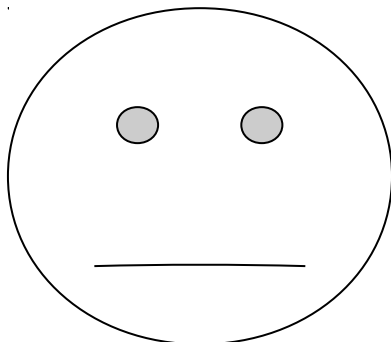
4. Τι νομίζεις ότι πρέπει να αλλάξει;

Κύκλωσε και χρωμάτισε το ανθρωπάκι που αντιπροσωπεύει τα συναισθήματά σου αυτή τη στιγμή.

Αξιολόγηση: «Δραματοποίηση»

1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

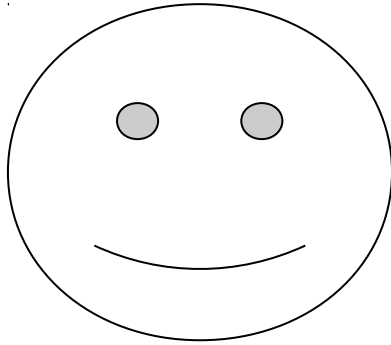
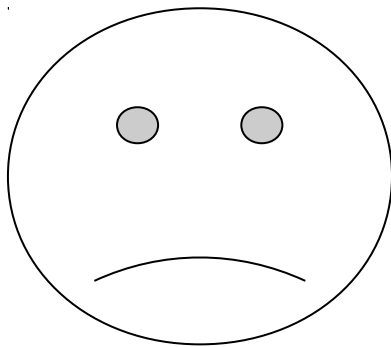
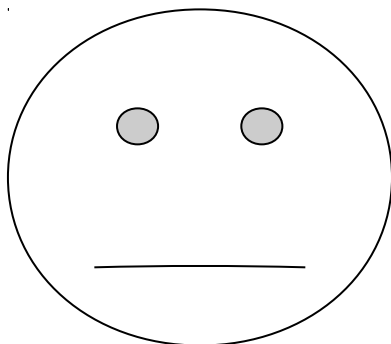
Ευχάριστα**Άσχημα****Αδιάφορα**

2) Τα παιδιά που έρχονται από άλλες χώρες....

3) Μετά από αυτό που κάναμε σήμερα θα ήθελες να έχεις παιδιά από άλλη χώρα στην τάξη σου και γιατί;

Αξιολόγηση: «Αφήγηση παραμυθιού από άλλη χώρα»

1) Πώς περάσατε με τη σημερινή δραστηριότητα;

Ευχάριστα**Άσχημα****Αδιάφορα**

2. Σας άρεσε η ιστορία που ακούσαμε σήμερα και γιατί;

Συμπληρωματική Δραστηριότητα

«Θέσπιση κανόνων λειτουργίας της παρέμβασης στην τάξη»¹

Στόχοι

Ενημέρωση για την παρέμβαση που θα γίνει στην τάξη και στο τρόπο εργασίας.

Υλικό

Για την θέσπιση κανόνων λειτουργίας αρκούν χαρτόνια και μαρκαδόροι.

Διαδικασία

1^η φάση: Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με τους κανόνες λειτουργίας της ομάδας και ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να προτείνουν κανόνες με τους οποίους συμφωνούν ή διαφωνούν οι υπόλοιποι. Τα παιδιά καταγράφουν σε ένα μεγάλο χαρτόνι τους κανόνες λειτουργίας της ομάδας στους οποίους έχουν όλοι συμφωνήσει.

Ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια και δίνονται παραδείγματα εφαρμογής των κανόνων που θεσπίστηκαν.

Παραδείγματα κανόνων λειτουργίας της ομάδας:

- α) Σεβόμαστε τους άλλους όταν μιλάνε.
- β) Ακούμε χωρίς να διακόπτουμε.
- γ) Δεν σχολιάζουμε τις απόψεις των άλλων.
- δ) Δεν είμαστε επιθετικοί με όποιον δεν συμφωνούμε.
- ε) Αν κάποιος δεν θέλει να συμμετέχει σε κάποια δραστηριότητα, πρέπει αυτό να γίνει σεβαστό.
- στ) Δεν θορυβούμε την ώρα των δραστηριοτήτων.
- ζ) Είμαστε συνεπείς στις υποχρεώσεις που δημιουργούνται από τις δραστηριότητες του προγράμματος.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Αξιολόγηση: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Αξιολόγηση: «Θέσπιση κανόνων λειτουργίας της παρέμβασης»

¹ Πρόκειται για εισαγωγική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί για τη δημιουργία ομάδων ανεξάρτητα από τη θεματική τους και δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένο θεματικό άξονα.